Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 22 ДЕКАБРЬ, 1984 ШУ. ● № 153 (7031). ● Мах 3 кеп.

КПСС ЦК Политбюро

Ший аргІанарча заседане 1905 — 1907 шерашка Россе хиннача революце 80 шу дизара хьакъехьа соцам гІанийцаб КПСС ЦК Политбюрос. Цу тІа белгалдоаккх, из империализма замалахьа эгтара хьалхара гегемонн деррига къахьегама адамий бахьчен болхлой класс а йолаш йола халкъа революци хинна хилар. Халкъа кортамукъаден къоасаме хьадка хинний В. И. Ленин керте волаш йола большевикий парти — революционни теори боккъонца практикаца йийа йола керда тайпа парти. Революционни Іаьдала денал дола органаш а хинна латтай, къахьегача адамаша вІашагІьехна, В. И. Ленина социалистически пачхьалкхен прообраз лаьрхІаи Сийлахь-боккхача Октябро боккъонца чІоагІъяьи йола болхлой, ахархой, салтий депутатий Советаш.

Эггара хьалхарча Российски революце 80 шу дизар шерра белгалдаьккхар баккъахьа лаьрдІад, партен мехкеи, дунен коммунистически, болхлой, къамин-кортамукъален болама исторе чухьа ева событи из хиларех тарра. Дукха мероприятеш чакхъяш лаьрхІад социалистически общество хьалъеча советски халкъа революционни традицешта турпалча гІулакхаштен, коммунистически партен Советски пачхьалкхени турпен аракъарчен политикана пропаганда яра, цхьайтталагІча пятилетка задаиеш толаме кхоачашъяр, КПСС XXVII съезда баха мобоаггІара накъабахийтар духьа къахьегамхой оардагІбахара.

Цу дешах лаьца бахьча соцама текст кепатеха арийоаккхаргья.

Политбюрос къоабалъяьй новкъоста К. У. Черненкос Эфиопе Болхлой парте ЦК Генеральни секретараца, социалистически Эфиопе Хьмна йолча военни административни совета председателца Менгисту Хайле Мариамаца йь беседа. Заседане белгалма даххара, из беседа Советски Союзаи Эфиопецеи юкъера доттагІала отношенеш чІоагІъяргахьа нерда баькка тІа а хинне дІаьттай, цо хьахьеххар хІаьзарча дунен халкъаша юкъерча хьала лоархІамегІарча дешаех парна хетараш цхьатарра хилар. Уж отношенеш чІоагІъяра боккхача лоархІаме я КПСС-ин Эфиопе Болхлой партенеи юкъе цхьана леладу гІулакхаш дегІадаладара хьакъехьа я согла шеш. Советски Союзо дІахо эшари новкъостали дергда эфиописка халкъа стихийни гатото тІаьхьачаш хало наш дІаяхира, керда вахар хьалдаре. Цо хаиахо мах бу империализмон неоколониализмон беча пиза духьала латтача социалистически Эфиопе чІоагІача позице. Цо шоаш лоІамера африкански пачхьалкхенаш чІоагІа цхьоагІо йолаш кхоачаниче хилийтар духьа деррагІа лоаттабеча къовсама.

КПСС ЦК Политбюрос, ийша а бийца, къахьегаленый новкъост К. У. Черненко керте латтачи КПСС делегацен КПЯ ЦК председатель К. Миямото керте латтачи Японе Компарте делегацен Москве лаьча переговорий итогаш. Белгалдаьккхад, конструктивни хиларa, дагардаш вІашие новкъостахо кхетадеча хьалашка хиннача цу переговораша оде... цІем ца хилийтара. Цдерш тера деррига а дехкарен цІендаь дІаданикхирен тІадер задаь радикальни гІулакхаш саттоиа чакхдахаиза дарг ца хиларах долча деша шийна а парте уйла цхьатарра хилар хьахьеккхалга.

Цуша цхьана шина а парте баьлду цунга кхачара гІо деш дола гІулакхаш чакхдахнага а ку дальхе космически арена милитаризаци ца йийтилга а лоархІаме хилар. Цу лоставадина КПСС-ан КПЯ-нен юкъе цхьана леладеча гІулакхаша, цхьаболча къича дешашта барт вІашагІа ца кхете а, дика дакъа лаца тарлу дунен общественни мнени, машар безаш дола деррига низаш уж исторически декларараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсама оарцагІдахара.

Дийца а дийна къоабалъяьд Мальта Республика премьер-министраи Д. Минтоффаца новкъоста Н. А. Тихонова яьча переговореш новкъосташа К. У. Черненкоси А. А. Громыкоси яьча беседеи хьахиннараш. Уж оча ханаш дийцад вІаши гІойле йола советско-мальтийски отношенеш дІахо дегІаловлара актуальни лешаш а хІаьта иштта Европен Средиземноморьен дунен халкъанта юкъера кхерамазе Іелашъяре, цунах чІоагІача машарен цхьана леладеча гІулакхийн зона яра проблемаш а.

Политбюрос ладийгІар «Машарен социализман проблемаш» яхача журнало беча балха кетадаь Праге хиннача вІашагІкхетера хьалхехьа новкъоста Б. Н. Пономарева яьча информацега. Цу вІашагІкхетаро хьахьехьд сихаьь герзаш хьалдара духьала коммунисташа, тІеза духьаларча деррига низаш лоаттабеча къовсама хьинар айдара дешаех цига вакалаш бахкийтача партешта хетараш цхьатарра хилар, коммунистически болхлойн партешта юкъера интернациональни бувзамаш чІоагІдарцеи вІашн дага а ювлаш гІулакхаш чакхдахарцен йола тенденцеш дІахо чІоагІъялар, хІаьта уж дегІакхуалара лоархІаме инструмент хила еза да «Машарен социализмин проблемаш» яха журнал.

КПСС ЦК Политбюро заседале дийцад иштта чурчен арахьарчен политика, халкъий машарен вІашн дагардараш кхетаялри тІехьарча къовсама цхьадола кхы дешаш а.

РЕСПУБЛИКА ИНДУСТРЕ КХОАЧАШЪЯЬЙ ПЯТИЛЕТКА ДИЪ ШЕРА ПЛАН

КПСС XXVI съезда, цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш вахаре чакх а йоахаш, цхьайтталагІча пятилетка планаш хабал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоарцаьча Нохч - ГІалгІайчен индустре болхлоша хаьал хьалха, 21 декабре, кхоачашъяьй продуцин мах хала аеххарец кадалей дукхагІдола тайцаш арахецарен цхьайтталагІча пятилетка диъ шера программа.

Ер шу чакхдалалехьа пятилетка диъ шера планах лаьрхІачул совгІа мах хала йоаккхаргья 90 миллион сома махьа тайп-тайпара продукци. Диъ шера йола производственни программа толаме кхоачашъяьй мехкдаьттахоша, химикаша, машинашъераша, сІиналон индустре, хьуха, ийгача, кхачан промышленносте кхы цхьадолча доакъой болхлоша.

Къахьегама оасарле лакхъярен арахецача продукцега дІабода нах лохбарец шера план толаме кхоачашъяьй, планал совгІа къахьегама оасарле лакхъяра, арахецача продукцега дІабода нах лохбара оттаяь задданеш а толаме кхоачашъеш я.

Индустре дукхача доакъошка сиха дегІаух промышленни продукци арахецилга, товденнад керттера технико - экономически хьоахамаш, юкъарча производства эффективность лакхъенна.

Халкъа эшаш дола товарош дукхагІа арахецара, уж дикагІа хилийтара йола оарцахьан правительствап программа вахаре чакхйоаккхаш а. Диъ шера планал совгІа уж товараш хьадергда ткъо миллион сома махка. Социалистически яхье хьалхе латт Ленина орден лелаеча «Грознефть», СССР 60 шу дизара цІерагІча «Оргтехника», «Промавтоматика» объединеней, «Союзавтомастром» ВНПО опытно - экспериментальни, «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспе[illegible], электроремонтни, «Чечингсельстрой» треста аьшкобетона конструкцей заводий, кхы дукхача предприятей коллективаш.

Цхьабакъда, кхьайолча предприятешка бизза айдайбац йолаш йолча тароех, оттаяь задданеш кхоачаш ца еш Моттигаш пийсйолийт.

Ерригача предприятеех 16 процент яраша кхоачашъяц продукцева поставкаш яра йола планови задданеш, цхьайтта процент ярашка кхоачашъяц къахьегама оасарле лакхъяра йола планаш, дукхача предприятешка кхоачашъяц арахецача промышленни продукцега дІабода мах лохбара заданеш.

1984 шера 15 ноябре КПСС ЦК Политбюро вовкъоста К. У. Черненкос дальча къамальо керда къахьегамен политически хьинар айдаь къахьегам ба индустре болхлой.

Производственни коллективашка кийча я диъ тІаьйнад 1985 шера дола доккхий дехкараш, цар хьахьокх кхочьча материальни ресурсий чотегІа кхи декал чукьенхьа йоахача хана болх бе лерхІаш хилар. Республика къахьегамен коллективаш кийчо еш а РСФСР Лакхехьарча Советe, Моттигерча Советашка хоржамаш хулача дейна, Сийлахь - боккхача Даймехка тІом тІа йоакха Котало яьккха 40 шу дузача цІейна, хургйолча КПСС XXVII съезда сийленца накъаьккхара.

КОМСОМОЛ—ПАРТЕ ДЕНАЛЕ ГІОНЧА

ТАХАН ГРОЗНЕ ШИЙ БОЛХ ДІАБОЛАБУ XIX-ча НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБЛАСТНОЙ ОТЧЕТНО-ХОРЖАМИЙ КОМСОМОЛЬСКИ КОНФЕРЕНЦЕ

Селхан ІуйрийІа ВЛКСМ обкоме гулбенна республика ерригача районашкара делегаташ, вІашагІ а кхийтта, эггара хьалха шоай хьамсарча баьчча сий де бахар. В. И. Ленина памятника хьалдашка зизаш деххар цар. Укхаза вар летчик-космонавт, Советски Союза Турпал Глазков Ю. Н., ВЛКСМ ЦК юртарча капирхой отдела заведующе заместитель Корниенко В. И., ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь Эльмурзаев Г. Х.

Цул тІехьагІа В. И. Ленина цІерагІча культура Дворе це гойташ хиннача йилмахехнически кхоллаже дакъа лоацаш болча кагирхоша кийчъяьча экспонаташка хьожаш хилар конференце делегаташ а хьаьший а. Царна иштта йоваийтар 1985 шера хургйолча мода образецаш.

Цу дийнахьа дІа-юха а бехьабенна, республика министерствашка а ведомствашка а хилар уж. Укхаза цар кулгалхоша дийцар шоашта цхьайтталагІча пятилетке карагІдийнарех, делерхІарех, хаонех, кьонача тІехьенгара шоашта эшача новкъосталах.

Сарахьа делегаташ хьежар йоккхача спортивно-театральни представленега.

СУРТА ТІА: конференце делегаташ комсомола обкома здавена хьалхашка.

Р. АУШЕВА сурт.

ЦХЬА БАРТ ХИЛАРА ХЬАЛЕ

Болхлой классо, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце дикагІа бола никалаш республикай Лакхехьарча Советий депутаталла харжа кандидаталла ўнттабу мехка къахьегама коллективаша. Депутаталла харжара кандидаташ белгалбеш эггара хьалха цІераш йоах харжархоша Коммунистически партен Советски пачхьалкхени вулгахой.

ЦІей деадеш хулаш йолча тара атмосфера яр «Серп и молот» яхача Московски металлургически завода коллектива собране хиннар.

Собрани хьайийллар предприяте профкома председатела В. Р. Фетисова.

Трибуна тІа ва вальцовщик А. В. Малышев.

— Боахама вахаре, социальни декхараш кхестадеча вай халкъо доакха деррига толамаш, — аьлар цо, — дува вай, советски нака, Коммунистически парте хьалкъалерча турчен арахьарчен политикаца, КПСС ЦК, К. У. Черненко керте латтача цун Политбюро беча ІалашІате боккхача практически балхаца. Аз предложени ю РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла Коммунистически партен Советски пачхьалкхена, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама гІоревьина деятель, ленински кепера кулгалхо, марксистско-ленински идеи денал дола пропагандист, машар чІоагІбелгьа дунен халкъаши цхьана гІулакхаш леладелге Іалашдара кІаьл ца луш къовсам лоаттабеш вола КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Константин Устинович Черненко оттаве аьнна.

ДІаьхдаь, чІоагІа гІоараш а тохаш тІаэц из предложени гулбеннараша.

Шийна болх беш волча новкъоста предложени чІоагІа хьал а лаьца, электрофасонолитейни цеха партбюро секретара В. А. Лопухова предложени йир депутаталла харжа кандидаталла хьалха латта болаш лоаладер В. И. Коптев оттаве аьнна.

Собране массаш раьза а волаш соцам бир: столица Калинински хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла Константин Устинович Черненкои Вячеслав Иванович Коптеви оттабе аьнна.

Ленинградски Адмиралтейски объединене хиннача собране доаккъашхоша беррига раьза а болаш соцам бир Октябрьски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Николай Александрович Тихонов объединене корпусий сборщикий бригадир Геннадий Иванович Красноносец оттабе аьнна.

Ставропольски юрта боахама Іилма-тохкама института филиал йолча «Михайловское» яхача опытни боахама кхаш леладерий, хьайбаш леладерий, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча наьха собране Промышленни хоржамий округе гІолла Российски Федераце пачхьалкхен Іаьдала лакхерча органа депутаталла харжа кандидаталла оттабеш цІераш яьхар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара Михаил Сергеевич Горбачевеи механизированни звено звеньевой волча Василий Николаевич Кулешиеи.

Московски радиоаппаратура завода болхлоши гІулакхерча наьхеи Орехово-Борисовски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттабаьб КПСС ЦК Политбюро член, парте Московски городской комитета хьалхара секретарь Виктор Васильевич Гришин цу заводa электрослесарий бригадир Леонид Васильевич Абакшеи.

«Электросталь» яхача подмосковни завода коллектива собране беррига раьза а болаш решени яьй Электростальски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитель Василий Васильевич Кузнецов оттаве аьнна.

Собрани хилар Подольски яхача Подмосковни городерча М. И. Калинина цІерагІча механически заводе. Цун доакъашхоша массава раьза а волаш соцам баьб Подольски городской хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталли харжара кандидаталла КПСС ЦК секретарь Иван Васильевич Капитонов оттаве.

Краснодарерча «ЗИП» яхача электроизмерительни приборий заводи болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІулакхерча наха Первомайски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара шоай кандидаташ баьб Константин Устинович Черненкои предприяте хьалха латтача сборщицах Тамара Петровна Битюковайи.

«Текстильщик» яхача культура Дворце хиннача собране баьхкар Краснопрески даьре комбината болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхера нах.

Трибуна тІа я № 1 йолча прасильно-отделочни производства партбюро секретарь Т. И. Величанская.

— Аз предложени ю, — аьлар цо, — Свердловски хоржамий округа гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. Черненко оттаве аьнна.

— Вайна вова Константин Устинович, — дІахо дуиц цо, — из гІоревьина политически деятель, Советски Союза экономически оборонни низ чІоагІбара, къахьегамхой вахара боарам лакхбара, машаря лаьтта бахача берригача наьха ираз бахьаш советски халкъо лоаттабу къовсам хадe йоаш йоацаш шийн цІераца бувзабенна вола сага из хиларах тарра. ХІаьта из да вайх хІаранена оттара дезагІдар.

Шийца болх беча новкъоста предложени чІоагІа хьал а лаьца, № 4 йолча цеха профкома председатела А. С. Логуновас предложени йир республика пачхьалкхен Іаьдала Лакхехьарча органа депутаталла харжара кандидаталла иштта ткачиха А. Г. Сахарова а оттаве аьнна.

Берригаш раьза а болаш тІаэц соцам: Свердловски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла Константин Устинович Черненкои Анна Георгиевна Сахаровеи оттабе.

Владивостоке «Дальзавода» коллектива собране берригаш раьза а болаш решени тІаийцай Ленински хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Пачхьалкхен кхерамален комитета председатель Виктор Михайлович Чебриков оттаве.

Комсомольск-на-Амуре яхача городерча Ю. А. Гагарина цІерагІча авиационни завода коллектива собране Хабаровски краерча Ленински хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттабаьб КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Григорий Васильевич Романови завода электросварщица Галина Петровна Королевай.

«Электроника» яхача Воронежски производственни объединене болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха собрани хиний. Берригаш раьза а болаш решени яьй Мининаьъа хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла КПСС Центральни Комитета секретарь Михаил Васильевич Зимянин оттаве.

Горькерча А. А. Жданова цІерагІча «Красное Сормово» яхача завода коллектива собране берригаш раьза а болаш Сормовски хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаваьа Константин Устинович Черненкои электросварщикий бригадир Николай Александрович Шарнин.

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

ЧІОАГГІА ТЕШАМ БОЛАР

Селхан вай республике дІадоладеннад РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаташ уттабелга.

ЦІей деадеча кепара дегаш гІоадаьнна болаш гулбелар СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхера нах предприяте заседаней заде.

Собрани хьайийллар профсоюза завкома председатела В. П. Шагаева.

Къамаьа де дош лу № 130 йолча цеха слесара М. А. Мамаевна.

— Аз предложени лу, — аьлар цо, — вай завода коллективагара № 954 йолча Заводской хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Гейдар Алиевич Алиев оттаве.

М. А. Мамаева гулбеннарашта дІайовзийтар Г. А. Алиева биографи, ший предложени хьаллацара тІахьийхар уж.

Трибуне — № 12 йолча цеха аппаратчица А. Ф. Сербина. Г. А. Алиева кандидатуре чІоагІа раьза хинна хьал а лаьца, предложени елар цо № 954 йолча Заводской хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла иштта химзавода аппаратчица Галина Ивановна Шевердина а харжа аьнна.

— Галина Ивановна, — аьлар цо, — болхлой класса хила мегаргйолаш йола дикаьа я. ЧІоагІа дог тийша я со, завода коллектива шийх бенна тешам Галина Ивановнас боаберзбоацилга.

Цул тІехьагІа къамаьлаш даьча завода директора декхараш кхоачашдеш волча П. И. Ветрова, № 12 йолча цеха аппаратчицас Н. Ф. Лубенеца, № 16 йолча цеха аппаратчицас Л. М. Хмеленскаяс, завода парткома секретара В. В. Икрянова чІоагІа раьза хинна хьаллаьцар хьоттань кандидатураш.

Собране массе раьза а волаш соцам бир Гейдар Алиевич Алиеви Галина Ивановна Шевердинаи № 954 йолча Заводской хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттабе.

Собране бар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома шоллагІа секретарь Д. Г. Завгаев, КПСС Грозненски горкома хьалхаре секретарь Н. Н. Семенов.

Хоржамашта хьалхара собраш хилар самарлийнахьа иштта В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе а. Цо соцам бир: № 954 йолча Заводской хоржамий округе гІолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Гейдар Алиевич Алиев, СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода аппаратчица Галина Ивановна Шевердина кандидаталла оттабарах йола предложени хьаллаца.

* * *

СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химзавода коллективо РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь кандидаташ хьаллоацаш дІахо хоржамашта хьалхара собранеш чакхйоахаш хиннай. Цар оттаь кандидатураш хьаллоацаш селхан собранеш чакхъяьннай радиотехнически, электромеханически заводий, СМУ-7 коллективашка, кхычахьа.

КПСС Центральни Комитетагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагара, СССР Министрий Советагара

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo дІахьув, 1984 шера 20 декабре 77-гІа шу долаш халача лазарах цамогаш илдачуд тІехьагІа Коммунистически партен Советски пачхьалкхени воккха деятель, КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр, Советски Союза Маршал, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Советски Союза Турпал, Социалистически Къахьегама шозза Турпал УСТИНОВ Дмитрий Федорович кхалхар.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои соцам баьб:

1. КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Советски Союза Маршал Дмитрий Федорович Устинов дІаволлиета вІаштІехьдаккхара е состав а йолаш правительственни комисси вІашагІйолла: нн. Г. В. Романов — председатель, В. В. Гришин, В. М. Чебриков, Л. В. Смирнов, С. Л. Соколов, С. Ф. Ахромеев, А. А. Епишев, К. М. Боголюбов, М. С. Смиртюков, И. Ф. Дмитриев, И. П. Кудинов.

2. Д. Ф. Устинов ЦІеча майдан тІа, Кремлевски пена юхе дІаволла.

ХЬИНАР ДОЛА ДЕГАШ

Грознерча «Красный молот» завода мехкдаьтта аппаратурни цеха воккхагІволча мастера болх беш ва со. Са болх — дерго къарбелду гІулакх. Укх заводе вера со М. Д. Миллионщикова цІерагІа мехкдаьтта институт чакхъяьккхача. Юхьенца мастер вар, хІанз — участка воккхагІволи мастер. Доаккхал ду сай участок социалистически яхье массехказа котъяьна хиларех. Дика къахьегаш хьабоагІа са новкъостий Дударов Ваха, Косоева Айза, къаьстта а белгалваккха лов транспортировщик, цеха комсомольски организаце секретарь Колпиков Сергей. Областной отчетно - хоржамий комсомольски конференцена уж накъабаьккхаб хьекаре къа а хьегаш, общественни вахаре доакъа дакъа а лоацаш.

Аз болх бу коллектив — шоай професси чІоагІа езаш бола къона специалисташ. Масала, газоэлектросварщица Касаева Айза ўчанца а йолаш Іомалуш хиннай республике йовзаш йолча Умалатова Сажегара. Айза — комсомола комитета член, хьинарe общественница. Кхо шу да из заводе болх беш йола, цу юкъа цох говза специалист хиннай. Дика вовз предприятерча комсомольцашта къона коммунист, комсомола комитета член Дударов Ваха а. Цо кулгал ду ВЛКСМ комитета производственни секторa.

Тха завод дальрхІа я каста экономически экспериментa методагІа болх берга яхa. ХІанз комсомола комитета хьахахашка латта кертт[illegible] декхар да эксперимента условеш яьхар, къоначa болхлошта цу юкъе цараш хІарaне тохкам дІабоазийтaш бола кьотама болх чакхбаьккхар, юкъарa а хьалхе тоаам хІарене кхьадикьача дакъах тийша хилар дІадовзийта.

Тхо кийча да цу бехктокхамеча, чоадиначa а пайдаеча а гІуллакха.

Р. ЧЕРВИНСКИЙ,
«Красный молот» заводе мехкдаьтта аппаратурни цеха воккхагІволи мастер.

ЦХЬА БАРТ ХИЛАРА ХЬАЛЕ

(Чиккъдоалар. Доладур 1-ча оагӀо тӀа).

Волжски автозавода къахьегамхоша берригаш рагьза а болаш Автозаводски хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК секретарь **Егор Кузьмич Лигачев.**

Ю. В. Андропова цӀерагӀча Новолипецки металлургически комбината коллективо Новолипецки хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь **Владимир Иванович Долгих.**

«Сибтекстильмаш» яхача Новосибирскерча завода собране цхьа барт болаш тӀайийцача соцам тӀа дӀайилаьд: Заводской хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла КПСС ЦК секретарь **Николай Иванович Рыжков** оттаве.

Пермски областерча СССР 50 шу дизара цӀерагӀча дахьрий деча комбината къахьегамхой викалий собране соцам баьб Чайковски хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР кхыча мехкий гӀуллакхий министр **Андрей Андреевич Громыко** а комбината № 2 йолча прядильни производства прядильщица **Агафья Якимовна Панина** а оттае.

«Красный Аксай» яхача Ростовски культиваторий завода собране хиннача Пролетарски хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидатала оттаваьв КПСС ЦК секретарь **Константин Викторович Русаков.**

Собрание хилар Саратовски авиационни заводе. Цига хиннараша цхьа барт болаш Заводской хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь **Борис Николаевич Пономарев** оттаве соцам бир.

СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Тюменски моторий завода коллектива собране Ленински хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв **Константин Устинович Черненко** моторий завода слесарий - сборщикий бригадир **Надежда Михайловна Петелина.**

«Главульяновскстрой» № 2 йолча гӀишлон - монтажий тресте коллектива собране Заводской хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК Политбюро член, РСФСР Министрий Совета Председатель **Виталий Иванович Воротников** комплексни бригада бригадир, РСФСР заслуженни гӀишлонхо **Виталий Петрович Катков.**

Дизельни аппаратура Ярославски заводе хиннача собране соцам бир Кировски хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР культура министр **Петр Нилович Демичев** оттаве.

Махачкалерча стекловолокно завода коллектива цхьа барт а болаш Ленински хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв **Константин Устинович Черненко** а предприяте ткачиха **Зинат Сейфутдиновна Штапчаева** а.

Удмуртерча Воткински машиностроительни завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гӀуллакхерча наьха собране Воткински хоржамий округе гӀолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК-арча партийни тӀахьожама Комитета председатель **Михаил Сергеевич Соломенцев** а токарь, СССР Пачхьалкхен преме лаурсат **Леонид Степанович Лыткин** а.

СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски хьаьчески завода болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гӀуллакхерча наха Заводской хоржамий округе гӀолла Российски Федераце Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель **Гейдар Алиевич Алиев** завода аппаратчица **Галина Ивановна Шевердина.**

Донецки области «Красноармейскуголь» яхача объединене Г. Димитрова цӀерагӀча шахта къахьегамхоша массава рагьза а болаш Димитровски хоржамий округе гӀолла Украински ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв **Константин Устинович Черненко** шахта очистной забой болхлой бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал **Кузьма Антонович Северинов** а.

Днепропетровски области «Кривбассруда» яхача производствени объединене XX партсъезда цӀерагӀча рудоуправлене «Юбилейная» шахта коллектива собране цхьа барт а болаш соцам баьб Коминтерновски хоржамий округе гӀолла Украински ССР Лакхехьарча Совета депутате кандидаталла **Николай Александрович Тихонов** а шахти бурундетторий бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал **Владимир Никитович Дойгаль** а оттаве.

Черкасски области Жашковски района Суворова цӀерагӀча колхоза собране Жашковски хоржамий округе гӀолла Украински ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв КПСС ЦК Политбюро член, Украине Компарте ЦК хьалхара секретарь **Владимир Васильевич Щербицкий,** колхоза механизированни звено звеньевой, Социалистически Къахьегама шоазза Турпал **Емельян Никонович Перубек.**

Брестски области Пински района «Оснежицкий» колхоза коллективо Пински юртбоахама хоржамий округе гӀолла Белорусски ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв **Константин Устинович Черненко** а боахама правлене председатель, Социалистически Къахьегама шоазза Турпал **Владимир Антонович Ралько** а.

Талды - Кургански области «40 лет Октября» яхача колхоза къахьегамхой собране хиннараша цхьа барт а болаш Панфиловски хоржамий округе гӀолла Казахски ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв **Константин Устинович Черненко** а боахама птичница **Рашидам Ахмеровна Умурзакова** а.

Северо - Казахстански области «Заречный» яхача совхоза коллективо Явленски хоржамий округе гӀолла Казахски ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаваьв **Михаил Сергеевич Горбачев** совхоза доярка, Социалистически Къахьегама Турпал **Надежда Константиновна Лукьяненко.**

Восточно - Казахстански области «Алтайсвинец» треста коллективо собране хиннараша Защитински хоржамий округе гӀолла Казахски ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттавир КПСС ЦК Политбюро член, Казахстана Компарте ЦК хьалхара секретарь **Динмухамед Ахмедович Кунаев** треста плотникий - бетонщикий бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал **Михаил Аверьянович Марченко.**

Грузински ССР Зугдидски района Рухи яхача юртарча «Сакартвело» колхоза собрани хилар. Цига массава рагьза а болаш соцам бир Рухски хоржамий округе гӀолла Грузински ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, Грузе Компарте ЦК хьалхара секретарь **Эдуард Амвросиевич Шеварднадзе** оттаве.

Азербайджански ССР Промышленни гӀишлош яра Министерства № 4 йолча треста гӀишлон управленей коллективай собране дагьа лаьцараша Монтински хоржамий округе гӀолла республика Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаве лаьрхӀар **Константин Устинович Черненко** а цу треста СУ — 46 комплексни бригада бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал **Гусейн Ашваз оглы Расулов** а.

Латвийски ССР Лимбажски района «Ледургa» яхача колхоза коллективо Видземски хоржамий округе гӀолла Латвийски ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттавир **Михаил Сергеевич Горбачев** а колхозера машинаща доахан детта оператор, Социалистически Къахьегама Турпал **Лудия Яновна Петерсоне** а.

Киргизе Аламединский района Ленина цӀерагӀча колхозе собрани хилар. Цига дагьа лаьцараша массава рагьза а болаш соцам бир Ленински хоржамий округе гӀолла Киргизски ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла **Константин Устинович Черненко** а колхоза правлене председатель **Виктор Васильевич Омелин** а оттаве.

Чарджоуски области «Ленинград» яхача колхоза къахьегамхой собране хиннараша цхьа барт а болаш соцам тӀайийцар Амударьински хоржамий округе гӀолла Туркменски ССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла **Константин Устинович Черненко** а боахамерча боамбиц кхебеча бригада бригадир **Тамбаби Ильясова** а оттаера хьажъехьа.

(ТАСС).

ТАХАН—ЭНЕРГЕТИКА ДИ

КЪАХЬЕГАМА СОВГӀАТ КИЙЧДАЬД

Халкъа боахамӀ кертера даькъа хиларех терра ваймехка электроэнергетика хьа а хинна дӀаоттар лоархӀаш да 1920 шера 22 декабрь. Советий VIII Ерригроссийский съездо чоагӀйир цу дийнахьа ГОЭЛРО яха ленински план, соцам а бир мехка электрификаци яра. ГОЭЛРО планах лерхӀаш дар 10—15 шера йолаш йола электростанцеш юхаметтаоттаяр, дӀадо реконструкци яр, наьтта 1750 эзар КВТ низ бола 30 керда йоккхий районни электростанцеш хьалъяр. цу даькъе 640 эзар КВТ низ бола 10 ГЭС а хьалъеш. Белгалдаккха лелаш да хӀара хьалъеш латтача Саяно-Шушенска ГЭС хӀара гидроагрегат ниттале нна болаш хилар.

Цу хана дукха баьхаш дар электрификаци яра йола ленински план кхоачашьяра. 1930 шу чакхдоалача дехьа районни электростанцей низ дӀанхаьвар 2,1 млн. КВТ-га ГОЭЛРО план кхоачашйина итт шера, хӀаьта 1935 шера дикка тӀехкхоачашйир из. 30-вена метта хьалйир 40 электростанци. Царна юкъе яй Каширкски, Шатурски, Штеровски ГРЭС-аш, Волховски ГЭС, легендарни Днепрогэс. Советски Союз электроэнерги йиккхара дуналача дунехача европейски капиталистически мехкел тӀехъьялар, бӀубеша хьалхалатташ дӀайолаелар дунен тӀа.

Укх тӀеххьарча 30 шера электроэнерги йиккхар мехка дегӀаденад 14-зза совгӀа. Советски Союз йоккха энергетически держава а хинна дӀааттай дунен тӀа. Мехкарча электростанцешта оттаенна мощность шу чакхдоалача деношка кхоачаргья 300 млн. КВТ-га, хӀаьта йоаккхаш йола электроэнерги кхоачаргья 1470 миллиард киловатт-сахьатага.

Энергетика дегӀаккхулача докхха дакъа юкъедихьад Грозненски энергосистема къахьегамхоши.

Республикерча энергопредприятей мощностани сиха дегӀаух, из хьахул оборудованена реконструкци ярах, производствени процессашта автоматизаци ярах, энергоснабжени тешаме хилийтар лакхдарах, технико-экономически хьоккхамаш тоадарах.

Энергосистема хьахиннача 26 шера хӀара киловатт-сахьат электроэнерги лахьорга дӀадоххийта доагор 380-чегара 299,5 граммаге кхоачаш кӀезигденад. Эзар киловатт мощность йолча къахьегаш бола нах балхӀ сегагара шин сагага кхоачаш кӀезигбенкаб, хӀаьта цхьан киловатт-сахьатага дӀадорар 1,35 соммага 67 кепигага кхоачаш кӀезигденад.

Энергосистемина оттаьв мощность 1,7-зза дегӀаенай, хӀаьта 1913 шера еррагача Россе йоаккхаш хинначул 1,5-зза дукхагӀа я шера вай республике йоаккхаш йола электроэнерги.

Пятилетка дийлагӀча шера республикерча энергетикаша кевза толамаш даьккхад. Дукхьал итт бетта планал совгӀа дӀалхийтай 1,6 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 74,8 эзар гигакалори йовхала энерги, кходаьд 2400 тонн условни доагор.

Укх тӀеххьарча шерашка хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачаш а еш социалистически яхье баьнача энергетикаша шоай кертера низаш тӀадерзадаьд арахена [illegible] дика гӀа хилийтара, производствени мощностех, доагорах, энергех, балха ханах пайда ийбелга тоадара, массе а гӀайла йола ресурсаш кхоара. Лакха эффективность йола производство хилийтара, къахьегам эпка вӀаштӀехьбаккхара. ХӀара балха моттиге кхом бӀра тӀехьа лоаттабеча къовсаме хьалха латт коммунистически къахьегама ударникаш. Царех ба газоэлектросварщик Литвинов Иван Петрович, электрослесарь Тертычный Виталий Иванович, электромонтер Гадуханов Орцхо, токарь Евментьев Петр Николаевич, аппаратчик Хулатова Нальфа Каримтуллаковна, электрослесарь Казберова Надежда Ивановна, мастер Третьяков Евгений Сергеевич, кхы дуккхабараш а.

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш Нохч-ГӀалгӀай АССР-е дукха балхаш даьд юрта боахаме электрификаци яра. Высоковольтни линеш яха керда подстанцеш болх бе йолаллийтачул тӀехьагӀа беррига юрташка бахаш бола нах централизованни хьисапе Ӏалашбаьб электроэнергеца. Грозэнерго энергетически система сетавка гӀолла энерги дӀа а йохийташ. Цу гӀуллакха лаьрхӀа республике дахкад 13 эзар километр электрически сетай, еррига мощность 1723 эзар КВТ йола 130 трансформаторий подстанци хьалъяьй, кхтта хьалъяьй 280 эзар КВТ мощность йола 2500 трансформаторий пункт.

Шерагара шерага дукхагӀа тул юрта боахамга дӀайохийта электроэнерги. 1983 шера беррияча юртбоахама потребителаша (38 колхозой 124 совхозой) шоашта эшарашка дӀалхийта электроэнерги 565 миллион киловатт-сахьат да. 1980 шераца нийсдича производствени эшарашка дӀалхийта электроэнерги 1,3-зза дукхагӀа я, хӀаьта 1970 шерара нийсдича шоазза совгӀа дукхагӀа. Электродвигателаш цу юкъа 30 эзарчега дӀанхоачаш дукхагӀа хиннад, царна мощность хӀанз укх сахьате а 1625 эзар КВТ. Республикерча колхозашкен совхозашкен болх беча хӀара болхлочун къахьегамга дӀайохийташ йола электроэнерги дегӀаенай цу юкъа 2992 киловатт-сахьат. ХӀаьта 1982 шера хинначул 7 процент дегӀаенай из.

ХӀаьта а юртбоахама производствана электрификаци яра болча балха тӀа цӀенхаштаро кхоачамбоацараш нийслу. Колхозаши совхозаши электроэнергеца Ӏалашъяр вӀаштӀехьдаккхар хӀана а тӀехьа юрта боахама хьалхашка латтача декхарашка дӀа мл дехара дац. Дукха моттигаш нийслу юртбоахама потребителашта электроэнерги дӀа на йохийташ сенаеш а энерги йоацаш укх багӀаш тоъалд юкъ йоаккхаш а. Шерагара шерага электроэнерги дӀа на йохийташ сецаелга кӀезигдой а, хӀанз а тӀехьа из лакха я, 2,4 сахьатага дӀакхоачаш. БоагӀача боарамах производствени эшарашнен юрташкарча бьтен электроэнерги дӀа на ахийтарах кулбии доза ээ дикка холуш да.

Республикерча энергетикаша шоай низ кхоачаш дар ду юрташкарча электрически сетех на могта дикагӀа пайда эцара. Оборудоване тешамегӀа болх бертболаш гӀуллакх даьд, хаддапза тоаеш латт электрически сетий схема. ХӀара шера юрташкарча сеташта гӀуллакх деча предприятешка 3 эзар гаргга опор кердачарца хувц, 600 километрга кхаччалца проводаш йоахк, 40 эзар изолятор оттаю. ХӀанз укх сахьате республикерча хӀара сельски районе вӀашагӀъехкай сеташта гӀуллакх дара йола подразделенеш, цудухьа сеташка хьожамаш хилча укх сихагӀа дӀадаха вӀаштӀехьдоал.

Энергетикий кхы а дукха и пайда эцаш йола тарошаш, къоастадинаж ди цхьадола деш. Мела чел реконструкци, модернизаци ялга, къаьнача оборудованена четта кердаяр оттаелга. Керттерча а гӀонна йолча а оборудованенех еш йола ремонт дика яц. Технологически операцеш чакхдоахача хана эксплуатационни персонал гӀалат ювлаш а моттигаш нийслу. Уж а кхыдола а бахьанаш нийсдалапа агрегаташ болх на байташ сецае езаш моттигаш нийслу, парех хӀераяр юхе болх бе йолаллийтара доале делаш хул дукха доагор. Кхом бера, хьрмат дара тӀехьа дукха балхаш оаха дой я, кӀезига моттигаш нийслац декьа Ӏн, конденсат, реагенташ йоаеш.

Цу масалаша къаьгга хьахьокх арахенача продукцега дӀалодашдар лохдаре керттердар уж кхоачамбоацараш дӀадахар хилар. Ше производства да хилара йола уйла хӀара болхлочоа чуйоссаяр даькъе кхетам балар партийни организацей керттера декхар да. Хьалхадена латтаю дола декхараш толаме кхоачашдара дукха къахьега деза дар идеологически, политико-кхетама балха формаш эргайоахаш, кулгалдара ене ла методаши тоаеш, дӀахо а партийни, пачхьалкхен, къахьегама дисциплина чоагӀъеш.

Грозэнерго энергетикаша шоай деррига ницаш, знанеш, хьаькъал тӀадерзадаьд парте XXVI съезда, цул тӀехьагӀа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеша хьалхашка оттадаь декхараш вахаре чакх а доахаш, керда энергетически программа толаме кхоачашьяра.

Ю. ВАЛАЯНЦ,
«Грозэнерго» районни энергетически управлене кертера инженер.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлон управленена чуйоагӀача № 4 йолча дӀа-юха лелача механизированни колонне дика ховаш ва экскаваторщик Спасибов Дмитрий Алексеевич.

ХӀара дийнахьара норма 130—135 процент кхоачашъю цо. Масала ший экскаваторца Дмитрий Алексеевич хӀара бетта 19 эзар кубометр лаьтта ахка дезаш ва. Бакъда, цо 27 — 29 эзар кубометр лаьтта оахк.

НикъагӀча ПМК актара хьалхарчарца «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий дола цӀи лелае боаьшо еннай Спасибова.

Тахан цо къахьег Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа Советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара сийле къахьегама вахте а етта.

СУРТА ТӀА: Дм. Спасибов.
Дж. ТОКТАРОВА сурт.

ПРОФСОЮЗАШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Профсоюзий организацешна отчеташи хоржамаши хиннад.

Мехкдаьттаи газовни промышленноста болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Павленков И. М.**, секретаралла—**Кочетов В. В.**

Химически промышленноста болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Батаев С. С.**, секретаралла — **Косякин А. М.**

Еза-йоаккхача машиностроене болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Исраилов И. М.**

Юрта боахама болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Полушкин Н. В.**, секретаралла — **Гатаев Ш. Ш.**

ГӀишлош ечей стройматериалийн болхлой профсоюза обкома председателалла хержай **Дзейтова Л. Д.**, секретаралла — **Нехаев К. М.**

Кхачан промышленноста болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Нехаев Э. З.**, секретаралла —**Ковеза Е. Г.**

Вуззама болхлой профсоюза обкома председателалла хержай **Тулаева Ж. Х.**, секретаралла—**Забродина Г. Н.**

Хьук, кьахтеи дахчах хӀамаш ечей промышленноста болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Таниев Ф. У.**

Автотранспорта шоссейни навкъий болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Далаков С. А.**, секретаралла **Сокоренко Т. А.**

Пачхьалкхен торговлен потребкооперацен болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Лемешев Г. В.**, секретаралла **Филатова В. Г.**

Моттигерча промышленностен коммунально-бытовой предприятейн болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Алиев Х. Р.**, секретаралла **Попов П. Н.**

Пачхьалкхен учрежденей болхлой профсоюза обкома председателалла хержай **Тулинова Г. К.**, секретаралла **Панищенко А. Ф.**

Культура болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Исаев Э. А.**, секретаралла **Ремешц Г. В.**

Текстильни ягачей промышленноста болхлой профсоюза обкома председателалла хержай **Сергиенко В. А.**

Просвещене, лакхерча школан Ӏилман учрежденейн болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Герсолиев Х. М.**, секретаралла — **Басина С. Г.**

Электростанцейн электротехнически промышленностен болхлой профсоюза обкома председателалла хержав **Лапухов Ю. А.**

Упаахцӏено лораеча болхлой профсоюза обкома председателалла хержай **Мелицова М. М.**, секретаралла — **Мельников А. М.**

Машинаькъа транспорта болхлой профсоюза райкома председателалла хержав **Варелис А. Н.**, секретаралла—**Худолей А. А.**

Советски Союза Маршал Дмитрий Федорович УСТИНОВ

1984 шера 20 декабре 77-гӀа шу долаш, хала цамогаш хинначул тӀехьагӀа кхелхав КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Советски Союза Турпал, Социалистически Къахьегама шоазза Турпал, Советски Союза Маршал Дмитрий Федорович Устинов. Коммунистически парти, советски халкъ, СССР Герзанцара Низаш даьлар КПСС а Советски пачхьалкхен а гӀоролиха деятелах.

Сийрда а сий долаш а хиннад Дмитрий Федорович Устинова вахар. Цунна лоӀамагӀа пачхьалкхен строительстве а халкъа боахама а бехктохкамеча участкашта керте латтав из, парте а пачхьалкхен а центральни органий йоккхавча посташка хиннав, оборонни промышленноста вокхагӀа волча организаторех а СССР Герзанцарча Низий кулгалхоех а цаӀ хиннав. Цун цӀераца дувзаденна да Сийлахь-боккхача Даймехка тӀом болча шерашка советски Эскарий Флоти герзанца а тӀема техникаца а Ӏалашдар. Ракетни техника хьаькхоллача а космос карадерзача а йоагӀо лакъа юкъедихьад цо.

1908 шера г. Куйбышеве болхлочун дезале вавв Д. Ф. Устинов. 1922 шера ший лоӀамагӀа Цӏеча Эскаре воза из. Эскаре гӀуллакх даь ваьннача тӀехьагӀа профессионально-технически школа чакхйоаккх цо, слесарь, машинист - дизелист волаш болх баьб городашка Балахна а Иваново а. 1927 шера Коммунистически парте член хул.

1934 шера Ленинградски военно - механически институт чакхъяккхача инженер волаш болх бу Тулерва-тохкама институте. 1937 шера дена — инженер - конструктор, кертерча конструктора заместитель ва, цул тӀехьагӀа — «Большевик» яхача Ленинградски завода директор. Укхаз гучаьлар конструктора а производства организатора а цун талант.

1941 шера июне Дмитрий Федорович Устинов хьожаву СССР вооружене халкъа комиссаралла. Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема шерашка герз карадерзадеча а из дукха аракхеча а керте эттача цо дукха хӀама дир гитлеровски фашизми японски милитаризми эшаре.

1946 шера дена 1957 шерага кхаччалце Д. Ф. Устинов — СССР оборонни промышленноста министр. Цул тӀехьагӀа из хьожаву СССР Министрий Совета Председатела заместителалла, хӀаьта 1963 шера март бетта — СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместителалла. СССР халкъа боахама лакхерча Совета председателалла. 1965 шера Д. Ф. Устинов КПСС ЦК секретаралла харж.

Парте XIX, XX, XXII — XXVI съездашка Дмитрий Федорович Устинов хийрхав КПСС Центральни Комитета членалла. 1965 шера дена 1966 шерага кхаччалца из — КПСС ЦК Президиума членалла кандидат. 1966 шера дена 1976 шерага кхаччалца — КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат. 1976 шера дена Дмитрий Федорович КПСС ЦК Политбюро член хиннав Д. Ф. Устинов 2, 4—11-гӀа созывай СССР Лакхехьарча Совета депутат, 5, 7—10-гӀа созывай РСФСР Лакхехьарча Совета депутат хиннав.

1976 шера апреле Д. Ф. Устинов хьожаваь СССР оборона министралла. Цу посте волаш Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова чоаггӀа а нийса а кхочашъяьй Советски пачхьалкхен обороноспособность Ӏалашъяра йола парте политика. Цо доккхай гӀуллакх даьд Эскарей Флотей тӀема кийчо лакхьяре, Герзанцарча Низий лачни состав Ӏомадара а цуна кхетам балара а лаькъе Д. Ф. Устинов хьинаре чоагӀдеш хиннав СССР Герзанцарча Низий Варшавски Договора членаш йолча пачхьалкхений эскарашцара тӀемахой доттагӀал.

СССР оборона Министерствана керте а латташ, цо боккха общественно - политически болх баьб, чоаггӀа бувзам лоаттабеш хиннав къахьегама а бӀухой а коллективашца, партийни организацешца. Кердадар хилуш гӀуллакх творчески хьисапе чакхдаккха хоаш хилар доаладаш, доккхийя бехктохкамен декхараш кхоачашдара нах вӀаштӀехьбаха хоаш хиннав из, хӀаьта из къаьгга гучадаьннад вай Даьхен оборонни низ чоагӀбеш цо болх беча хана. Лакха принципиальность йолаш, парте гӀуллакхна мутӀахьа хилар, сонтал-курал йоацаш, нахаца дика уйла йолаш хилар бахьан долаш советски наха шин везавалийташ а чоаггӀа лоархӀийташ а хиннав из. Даьхенна эгара дикагӀча тайпара гӀуллакх дара, коммунистически идеалашта тешаме хилара дарна хьокхим телаш хиннав из.

Дмитрий Федорович Устинова карагӀдийнача доккхийча гӀуллакхий лакха мах баьб парте пачхьалкхено. Цунна еннай Советски Союза Турпалеи шоазза — Социалистически Къахьегама Турпалеи цӀи, пхьайтта Ленина орден, Суворова I степена орден, Кутузова I степена орден, Советски Союза медалаш, хӀаьта кхтта дунехача пачхьалкхений доккхий совгӀаташ а тийннал. Из хиннав Ленински а СССР Пачхьалкхен а премей лауреат.

СССР Герзанцарча Низий бӀухоша, беррига советски наха дии да доллийташ даим дагахьоабергде коммуниста - ленинца, воккхача патриота а интернационалиста а, гӀорваьнна волча военачальника Дмитрий Федорович Устинова сийрда сибат.

К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, Г. Ф. Сизов, И. В. Архипов, А. К. Антонов, Н. К. Байбаков, Г. И. Марчук, Л. В. Смирнов, С. Ф. Ахромеев, В. Г. Куликов, С. Л. Соколов, А. А. Епишев, Н. И. Савинкин, К. М. Боголюбов, Н. Ф. Дмитриев, С. А. Афанасьев, Б. В. Бальмонт, Б. В. Ванин, В. В. Бахирев, Я. С. Белоусов, О. Д. Бакланов, П. Ф. Ломако, Э. К. Первышин, П. С. Плешаков, И. С. Силаев, Е. П. Славский, П. В. Финогенов, А. И. Шокин, Б. П. Бугаев, М. С. Смиртюков, А. П. Александров, Е. Ф. Муравьев, В. Ф. Толубко, В. И. Петров, А. И. Колдунов, А. Н. Ефимов, С. Г. Горшков, В. Л. Говоров, С. К. Куркоткин, В. М. Шабанов, Н. Ф. Шестопалов, А. Т. Алтунин, И. И. Шкадов, А. И. Сорокин, М. Д. Попков, П. А. Горчаков, Л. Л. Батехин, С. А. Бобылев, П. Н. Медведев, Н. В. Огарков, В. П. Уткин, И. А. Герасимов, В. С. Родин, Ю. П. Максимов, А. И. Шибанкин, И. М. Третьяк, М. И. Дружинин, П. Г. Лушев, Н. П. Репин, М. М. Зайцев, А. Д. Лизичев, Д. Т. Язов, Н. Ф. Кизюн, С. И. Постников, В. М. Ломов, Н. Н. Попов, Н. А. Моисеев, В. А. Востров, В. Г. Самойленко, Н. Ф. Грачев, О. В. Зинченко, А. Я. Рябов, Г. А. Громов, Е. Ф. Ивановский, А. Н. Калиниченко, В. В. Осипов, В. Ф. Арапов, В. А. Беликов, Н. В. Гончаров, В. М. Архипов, В. Л. Гулевич, В. В. Скопов, Е. М. Аунапу, А. С. Елагин, В. Ф. Плеханов, В. Ф. Ермаков, Н. С. Коваленко, А. В. Ковтунов, И. М. Титов, Н. А. Кочетов, А. Н. Макунин, Б. В. Снетков, В. С. Нечаев, А. В. Бетехтин, В. П. Новиков, А. У. Константинов, В. А. Пономарев, А. П. Михайловский, Н. В. Усенко, И. М. Капитанец, И. Ф. Аляков, А. М. Калинин, Р. Н. Лихванин, В. В. Сидоров, А. М. Славский, С. И. Руденко, А. С. Желтов, Н. В. Илларионов, С. С. Турунов, И. П. Кудинов.

Устинов Дмитрий Федоровича лазарахи из валара бахьанахи йола медицински ЗАКЛЮЧЕНИ

1908 шера ваь Д. Ф. Устинов 1984 шера октябрь болш оахкех лазар а кхийтта цамогаш хиннав, цул тӀехьагӀа дуккхах ослоижнени а хинна сепсис яхача лазарца дааннад из. ДӀахо, вероаргхьа лестача хана аорта ченгахьарча атеросклеротически аневризма разрыв хилара белгалонаш хиннай.

Вахаро хьаькхоача белгалонашка хьежжа ворте хирургически операци яьй. Операци яьчул тӀехьагӀа дийнахь жамарий, цӀий дотадалара система болх талха болабеннаб. Интенсивни терапе эффект еннацц. Кер чу дийхнох иназаршен йола кхоачам болаш ца беш хиларах сбменини дистрофически хувцамаш а хиина, 20 декабре 19 сахьати 35 минути дьъча венна дог сецарах.

Патологоанатомически тохкам баьчул тӀехьагӀа диагноз нийса хиннай.

СССР Минздраверча йиълагӀча керттерча управлене начальник, СССР АН, СССР АМН академик, профессор Е. ЧАЗОВ; СССР МО Центральни тӀема-медицински управлене начальник, медицински служба генерал-полковник Ф. КОМАРОВ; СССР АМН академик, профессор Н. МАЛИНОВСКИЙ, СССР АМН академик, профессор В. ПОКРОВСКИЙ, СССР АМН член - корреспондент, профессор А. ВОРОБЬЕВ; СССР АМН член-корреспондент, профессор А. ЧУЧАЛИН; СССР АМН член-корреспондент, профессор Г. БУЛАКОВ; СССР АМН член-корреспондент профессор В. ФЕДОРОВ; медицински Ӏилмий доктор В. СУРА; зарбе деш хинна лор А. МИЛАШЕНКО; СССР АМН академик, профессор, Н. КРАЕВСКИЙ; Ӏилма заслуженни деятель, профессор Ю. ПОСТНОВ.

КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр, Советски Союза Маршал Д. Ф. Устинов дӀаволлийта вӀаштӀехьдаккхара йолча правительствени комиссегара

Правительствени комиссе хоам бу, кхелхача Д. Ф. Устиновх бӀаргтоха Союзий Цен Колонни зале 22-чей 23-чей декабре 11 сахьат даьлча дехо 18 сахьат даллалца чубуташ хиларах.

Сийлахь-йоккхача Котапон 40 шу дузош

КЪОНАХЧАЛ

ОЧЕРК

...1941 шера 22-гIа июнь. Сатоссача хенара сатем. ТIаккха цIаьхха, [illegible] доагIача Прута тьарсам тIа, казармей тхевнаш тIа гIолла чакхьниккхар трубача кхайкаль тIема тревога. Дукхе лоралераш кхайнер кхозача фашистски гIалразоех са декхе латара уж тIехьелаш.

ИШТТА, гитлеровцашца тIом болабир инарал-майор П. А. Белов командир а волаш хиннача дошлой ШоллагIча корпусо. Цунна нуйодаш ер разведывательни взвода командир Хасан Хейдарович Магомадов а волаш хинна М. Ф. Блинова цIерагIа ПхоалагIа Ставропольски дошлой дивизи.

Лейтенанта Магомадовна дага доацаш хинна хIама дацар тIом. Ше разведчик хиларах терра, доазон тIара сатем байна хьал довзаш а эскара гIулакх дев опыт йолаш а вар из. 1936 шера, мехкдетта института шоллагIча курсе деша вагIача хана, комсомола Грозненски горкома путевкагIа Тамбовски Краснознаменни Дошлой училище деша ваьхатавар Хасан.

1938 шера из училища тIехдика чакх а яьккха, мехка малхбузехьарча доазон тIа латтача лакхе хьоахельча дивизе 31-ча Тамански дошлой полка цхьоалагIча эскадрона разведвзвода командирелла гIулакх де волалу из.

Хасан Хейдарович юкъе волаш хинна дошлой корпус, эскара вож доаккхош а соединенеш а санна, тIом болабеннача хьалхарча шера кьатIагIерташ нив дукхагIа болаш хинна гитлеровций бIу а болаш, дангара ди массеза доал малхбоаленгахьа тIехьашка ювлеш яр, моастагIа юха а ветташ, цунна дикка зенаш а деш.

Цкъа шийца опытни ши «къоанои» — дукха бIаргадайна разведчикаш — кердачарех пхи бIухой нийца вахар из. Хьалхашкахьара моттиг бокъонца тахка а техка, бийсанна минни полех чакх а баьнна, моастагIчун гIыпе бахар уж.

Цьаьннка хIама вIаштIехьа ца доалаш дIадахар дии бийсеи. ШоллагIча бийсанна нийсвелар фриц. Карта гали IогIа а делла, мушаца вийхка а вийхка дIавиккьор цар из. Дивизе разведка начальника майора Кононенкос зовстанир.

1941 шера ноябре инарала Белова дошлой корпус вай Даьхен столица лораеш хиннача бIух дIахиттар. Цига бицлургбоаца тIом беш латтача хана, хьатеха механизированни фегара-десантни эскара доаккхош а долаш йолча корпуса командованене къаьстта задани еннар Лакхехьарча Командоване Ставко: гитлеровски инарал Гудериан ше карта а волаш тIаьхьагIача моастагIчун бIуна юкъе йолла чакх а иккхе, цун тылашка гIолла рейдаш а, кIийлен тIара цунна хIамаш етта, цун бIухой корзагIабахен кагабен.

Немций 4-ча полевой эскара тыле инарала Белова группо яь тамашийна рейд пхе бетта дIабхьелар.

Из тIом баьча дошлоша моастагIчун бIарчча корпус юкекъийла ца Iаш, Москвана тIаьхакха лаьрхIа хинна массехк фашистски дивизи шоашта тIеерзайир. Цу тайпара, Малхбузен фронтерча бIуна гIо дир цо Москвана юхе немецко-фашистски бIу хIелакбара юкъера деклар толаме кхоачашдара.

Из легендарни рейд йолча хена разведчиккий командир хиннав Магомадов.

...ГIерта-тата доацаш улаер фронтера гаьна йоацаш йола Курски областера Калитеевка яхе юрт бирсача февральски бус. 1942 шера кхоана 23 февраль да яхаш тховсара юртарча цхьан цIен баьдача кора теббе тIебазар цаIаш. Дика ла а дийгIа корах чукъехар уж, тIаккха царех цхьанне шорттига корах хIама тахар.

ТIехьагIа Валентина Ивановна Калитвеская ьйна ше кхийоазийтача цIен-нанна ховзар: «НиI хьаелла, йокхе сага, оалаш. НиI хьайийллар. Бусйоагорга сердалонах бIаргайра цунна хьачувааьннача кхьинех цкьанне петлицаш тIа йоалла кхо «кубарь», пергаш долче кийна хьалхашка бовлла цIа седкъилг. Тхоай бераш ба!

— Ва дукха дехаргаш, шо мишта ниисденнад ухаза? — хьаьттар фусамнанас. — ХIанза дIабахар укх чура фрицаш...

— Дукха бий уж ухаза! — хьаьттар воккхагIеолча лейтенанта.

— Тхьаь иттех сег, — жоп делар Валентина Ивановнас.— Лоалахошна чубенна Iаш ба. ХIара ах сахьат массаза доал кора хьалхашка гIолла хьалIой ух... Карта цIаннъюкъе Iо а дилла, разведчика хьаьттар: Охочевка яхача станце мишта кхоачаргва, мал юкъ йоалл цига кхаччалца. ТIаккха шийна улуврча бIухочоа приказ делар:

— Хьо ма водда отряде а гIойя, аз йоах ьыле дIавле, юрт шин вагIорахьара юкъеерзае. Аз хIанзарчоа ухеза сабар дорге. Вай боргба хьона фриций болх м, цул тIехьагIа станцена тIехьелаврга вай.

Юкъ-юкъе хьахозар эпсарен фусамнанаси шоайла шорттига деча къамелен пийшна тIа дийша дадача береша еча наберен гIар. Цу зенна цIавхха улице тIара хьахезар илла чIоагIденнача лай тIа гIолла лувзача когий тата.

— Патруль! — низтна хозаш аьлар кхераеннача хьалхьаго, — ХIана са беришта фу дерд-хьогI цар?

— Хьо кхера ма ле, йоккха сагI — жоп делар разведчика. — Шедар вIаштIехьа хургда.

ОТОЧА Iочу а ваьнна, цхьаьнахьа саьнгга теба Iохейра из. Ши салта цIагIа хьачувааьлар, бусйоагарг хьалсега, цIагIа гIолла дIа-юха къежар. Хьаьта уж цIегIара дIаврабаьлча, шоазза гаре даьлар, тIаккха шин фошиста ба тамаш лаьттах ккийтар. Шозза ихы я даьлар гарз—кхы а ши фашист дIаваьлар... ТIаккха лоаллахарча цIеношкара, аттеш автоматаш а йолаш, хьаарахьийдар цхьа тхьаьж фашист...

Iуйренна, дов дижа а дижа, вай тIемахой отрядо, фрицаш доабаь дIа а баьха, Охочевка яха станци эзхийтачул тIехьагIа юрте базача наха бIаргайра вай разведчико гитлеровций бIарччача взводаца баьча тIема лараш. Гучоя, цунна хала чоа хинначоа тара дар гIулакх: вай разведчикаш хьебаьхача ьлена йистте гIолла кьалъхзар цIий лор...

Тхона хьалхашка улл «Х. Х. Магомадовна 1942 шера 23 феврале дуккха човвнаш яьй ьтта вороние тIекх а лоацаш, хьана чоа яьй, когаш довьадьда» яхаш йола справка.

Хала човвнаш яь вола из шиййй разведчикаша корпусе преявай госпитале дIавхьав, цигара самолетаца Воронеже дIаьигва, цул тIаьхьагIа пхи бутт гаргга ха яьккхай Саратовски областерча Вольске човвнаш ерзаеш.

1942 шера декабре республикански военкомато бехктокхама болх тIабулй Магомадовна: шоаш рьвае болча дошлой Къаьстта Нохч-ГIалгIай полк вIашагIйоллача юкъе дакъа лацар, тIаккха цу полка командира декхараш кхоачашде а хьожаву из ше.

1943 шу долалуш полк фронте дIахьар, цхьабакъда, Батайска юхе хььнере човвнаш юха а хьаеллаелар Х. Х. Магомадова. ТIаккха човвнаш ерзаейта шей городе юхаволаву из. ХIьота вийрзачул тIехьагIа воински учетере дIаваьккх, шоллагIча группа инвалид а лаьрхIе.

...Гьнерча Курски областерна, фашисташе цIеньь дIаяьккхача цу юрта баьзана наха кхы малое ца зовш хусаргвер майра разведчик. Цхьабакъда, из бицлургйоаце событи хинна 22 шу даьннача тIехьагIа Охочевка яхача станце а вена, цу хана баьча тIема тешаш лаха волавеннав цхьа воккха саг. ТIаккха царех массехк саг кораваьй цунна. Цо бокъонца шоаш ма ярра йийцар цу йицлургйоацача бийсанна хинна событеш, цудухьа кхетадир из тIом бIаргабейнараша: царие хьалхашка лаьттар ва а вар Валентина Ивановнас шо дийна йолча хано вийце денал дола разведчик.

Дагадоацаш, дог тохадолийгаш дар вIашагIкхетар. Къоначa лерйоатареша а кортош кIайденнача боккхагIчар а хьежаввора Хасан Хайдарович юрт иллача моттиге.

ХIАНЗ дийна ю Валентина Ивановна — цу хенаре цIен-нана, цхьабакъде, дийна дисад моцагIе а кхийна хьелъэтта цуи береш. Болаш ба цу хенара новлахой, хIаьта царна тахан эггара кхоачарагIаш таргарагIаш а хинна дIаэттав кохчий халкъа воI. ЧIоагIа доггагIа тоссаденнад Хасан Хайдаровичан курски кхашке къаьхьегараштеи юкъе. Охочевски школерча пионерски дружинаша каст-каста письмош кхуьйт Хасан Хайдаровичага, шоайцигарча кердадарех, дикахетарех, къахьегама толамех язду. В. И. Калитеевскаяй веший йоIо — Е. Л. Кузнецовас, цу зама баьча тIема дийнача тешо, яздаьд: «Гьнерча Къулбаседе Кавказерча нохчочо Курски областера зIамига юрти баьйн долаш тIом баь хиларо хьахьонх вай халкъеша юкъера сийлахь-доккха доттагIал, ДаьхенцIара цар борам боацаш боккхе безам».

Шийца цхьана тIом тIа хиннарашцара а буввам тоадабец лестерено. Из бакъду цуи вадресагIа ухача письмош. «Iа юкъеш йола эпизодаш, къаьстта а эггара хьалзарьяр, сона дика дагайоагIа, — яздаш язду Магомадовга эскара инарала П. А. Белова.— ХIанза телефон тевзар аз корпуса разведка начальник хиннача полковникга Кононенкога, хьо хьаьттавар аз цуга. Хьо дика дага воагIаш ва из, цо сога йоазар 1942 шера февраль бетта хила мегача хена Хьо да доацаш вайнарг лаьрхIа вар».

А. К. Кононенкос дайтача письмо тIа йоах: «Са моаршал да хьога, воккъаст Магомадов! Селхан инарала П. А. Белова телефон а тоха, дика кхаьь баьккхар сога, Хьо дийна за ьана. Оаш леладьча гIулакхех лаьце дукха хIамаш дийцадер аз цунна. ДагайоагIатар Ромнене юхе зенитни установка тIаIаьтта машин а хьайоаккхаш, оаш немций харбоалабаь за. Хьай разведчикаш кхоьте чу дIалочкъа а баь, ферте а кхулаеш, бе йоаллаш ворхIазза йоала гапча а йолаш Хьо кхаьчъа тIа латташ тьатIеказвьчча, машина кабина инI хьо а йийппе, Iа хоза эзделца моаршал мишта хьаьттадар: — «Гутен абенд». Эггара хьалха Iе тоха тепча зарц хилар. Инерале дийцар аз, хьа разведчикаш немцашна дIалабаьцача ферте цхьан цIем тхое тIа мишта баьгIаб а немций тьовсарга хьажаш... Хьона ма гарра, дукха хIамаш дагадоагIа сона аз се боккхийча наьаца дIалаззваьвеле а. 1947 шера «Войсковая разведка» яхача вай журнала тIа дийцад аз шоана керагIдийнна тIема гIулакхаш».

Ийс сагIат да Х. Магомадова. Цхьабакъда, эггара вегIа, цIаккха йицлургйоацаш я цунна «тIехдика разведчик» яза профессионални знак.

ГIАНАХЬА мара сатем гец, вайна, оал тIема ветеранаша каст-каста. Хасан Хайдаровича даьна кинной цу дешах. ТIема инвалида укх тIехьарча шерашка а хьинара ледду вахара гIулакхаш. Шийн городе боахами общественни вахара бехктакхамеча, кулгалдеча гIулакхаш тIа кула из, хьалхагIа вала мегаргволаш воллаше а 1976 шера мера салаIа ца а водаш.

Нохч-ГIалгIайчен столице Ленински района «Стройматериалы» яхача шоай лоIамеча садоводий общества председатель ва Х. Х. Магомадов. Цо кулгалдеча, керттерча даькъе тIемен къахьегамен ветеранех латтача садоводий обществе ший тарлуш дола дакъа лоац вай мехка Кхачен программе кхоачашъеча. Аьхка укх цхьан шера, шоай дезал Iелашбаьчули боезаш - безаш болча наха дIа-юха йийкьачули тIехьагIа общества членаше хьал а кхаьь кхай: помидораш — 300 совгIа тонн, нарсаш — 400, сом—300 тонн, дукха йомараш, тайп-тайпара моше кхачан баьцаш.

Тахан а ва из шоватхъа шу хьалхагIа ше хиннача тайпара —кIаьд ца лушu сетем боецаши.

Ш. [illegible]

КХОИ БАРГА ХЬЕЖЖА

Га дIа а егIа из хьалхее итташ шераш да. ХIаьта тахханарча хано дIадехарашка хьежжа йола техника хилар бахьан долаш массехк минот мара эшац хьу чаккхьлнкха цунах пайда эца.

Хьу лоархIаме йола гаиз я сага вахаре. Хьу хилар — из да цIена фо, хьеIа хин, ялага культурай лакха хьувкъам, наьха унахцIено хилар. Хьуно массаза а наха дегаIдоагIал кхуха. ТIаккха мел берхат тел пайда цо? Iажаш, кхораш, комараш, тайп-тайпара дарбане баьцовгIаш тел.

Тахан хьунах пайда эцаш кхолча дийде йиш яц тIехьатIадоагIача ноахало а цунах мишта пайда эца безилга. Цудухьа хьу чаккхIоахача хана тернаме эца деза из гIулакх. ТIаккха мара вIаштIехьдаргдац цIаьнха хьуи боарам лохлургбоацаш хIама де.

«Терек» яхача Нохч-ГIалгIай производственни мебельни-хьучанкхIоахача объединене шера 200 эзар кубометр хьу чаккхIоаккх шийна эша продукци хьаьира. Из зIамига цифра яц. Цудухьа кхетаде хала дац мел лоархIаме да хьунах ма хулла кхом беш пайда эцар.

Оаха лаьрхIад арахецача продукце дикал лох а ца еш бийдала кхом бар санна дола гIулакх ма хулла балха шерагIа юкъехувла.

Аз ма аьлара таханарча хано дIа ма деххара техника хилар бахьан долаш хIанале тха вIаштIехьдаьннад арахецачи шуа баькхача ардакха сомал дитьде. Стружечни плитай сомал 18 миллиметрген шпона сомал 0,5 миллиметрген дIакхоачаде.

Арахецача продукце дикала Iатгъъий-теш из хIама? ВIалла а Iаткъац. Нагахьа санна дIанхача шерашка мебель хьаеча дIайохийтаи хиина ДСП сомал 19 миллиметр хиннаяле хIанз из 10 миллиметрга кхоачадаьча хана гучIолдал мебела доал а куц а динагIча сагIорхьа хувшадения хилар. Нагахьа санна мебела чуехка лыпкаш хьалхагIа дахчан пIендаш тIа даьтта яле, хIанз мебха чIоагIа даргIа йолча пластмассови пIендаш тIа латт.

Укх шера материалашта кхом баре тIагрдаь цхьаццa йола мероприятеш оаха чакхьнкхаяле, хIаьта хьатIадоагIача шера цу дакъе де лезараш Iалаьмате дукха хIамаш да.

Уж еррига мероприятеш кхом беш хьу дIахийтара тIаероаль я.

1985 шера продукце дикала, цуи чIоагIала Iаткъаргдоацаш из хьаарга дIайоала бийдал кхое йиш хургъл хIера цит каделена 1,3 процент. Из хIама вIаштIехьдаргда ДСП сомаа 16 миллиметрген шпока сомал 0,6 миллиметрген кхоачаш йиткъа хилча а.

Цу тайпара болх вIаштIехьбаккхара эшар фуд аьлча, из да хIара болхло лакха квалификаци йолаш хилар. Цу гIулакха лоархIам хIаране ма бирра кхетабар. Опыт хьаэца мегаргйолаш, дукххача хана деиз дикача къахьегамца шоай сий даьккха нах тха объединене шортта болаш ба. Царех ба шлифовщиккий бригадир Л. Хажбикаров, отделочникаш Л. Таценко, Л. Внева, обойщиккий бригада бригадир М. Амаева, кхыдолча дукхха кхыбараш.

Продукцета дIадодар лохде йиш я шитта пайда эцача йолча дукххача чурча тайпнех а.

Вахача наха чIоагIа хоттаиш, дIаэцаиш дола халкъа эша товараш арахеца йиш я хьу чакхIоаккхача хана юхе дусача 100 процент йолча шолхех, гамох. Иштта, хьуна материалий кхом бе йиш я упаковка а ма еш лаьрхIа вIаштIехьяьккхача мебельни машинашца мах беча организацешка мебель дIакхахьара чотах а продукци хьаеча хана юхе юса кагий хьун материалаш маьхала яха йиш я «Юный техник» яхача Грозненча таке чу гIолла. Лоацца аьлча, хьун материалий кхом бара наькъаш шортта да. Керттердар сенах латт аьлча, уж деррига аз мел дийна хIамаш балха юкъедохаладарах латт.

М. САВЕЛЬЕВА,
«Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча объединени керттера технолог.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

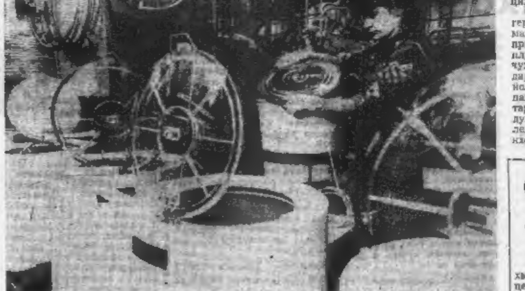

Боккха теркам тIаухийт ГДР промышленни предприятий коллективаша бахача наха эша товараш арахецилга алсамдаккхара.

СУРТА ТIА: Симона Лангер Нойдорферча «Текстима» яхача комбинате предприяте болхло. Укхаза эксплуатаце дIаеннай дитта чухьа дувхаду барзнъаш Iувдара йола центрифуга хьинра йола паточни лини. Цунах пайда ийбаро йиш хулийтаргья шера арахецача продукце боарам 70 эзар изделегара 100 эзар изделега кхоачабе.

АДН—ТАСС сурт.

ЛОРАЛУШ ХИЛА: ИДЕОЛОГИЧЕСКИ ДИВЕРСИ

Коммунизмана, планета тIарча къамаш мукъадахара болама, прогрессивни низамашта духьаларча наступленена дерригa низаш вIашагIтехад хIанз США нерте а латташ долча империалистически реакци низаша. Коммунизмана духьала «крестови поход» а кхайкаь кердача бIаьнерених Американа доал кхоача ха хиларга догдоалаш я ВIашагIкхийта Штаташ. Вашингтонски лидераша хетачох, Трумен президент хиннача хана довна тIехьа коммунизмана тIаьтадьча бийнех кхоачам бе йиш яц тахан. 1982 шера июнь бетта британски парламенте къамаьл деш Кьайча цIенна нерте латтачо ма аллара, историе кхиьалеш тIа дIакхосса еза из.

Океана дехьарча «крестоносций» арсенале къаьстта моттиг лоац психологически тIемо. Цуица дувзадена лоархIаме да «Вернунде» яхача малхбузгерманиски журнало деш дола мукIарло: «хIаиарча хашара тIом бу духхьал фега, латта, хи тIа бах ца Iеш, йиьлагIча сферех — сага духовни вахаре а. Цу дакъе дунен кхоалагIа тIом хIинзое болабеннаб...».

Идеологически диверсеш моллагIча форме йоI а, цар де лерхIар духхьал цаI да — социализма система мелъяр, йолаяр.

ЭФИР ВIЕХЪЕРАШ

Къаьстта бирса ба буржуазни пропаганда эфире лоаттабу тIом. 24 шу да «ПаргIата Европа» яхача радиостанце чешски, словацки, венгерски, польски, болгарски меттала радиопередачаш ю. Тахан цуи я Мюнхене кураьтта студи, Нью-Йорке, Париже, Лондоне, Стокгольме, Риме филиалаш. Из радиостанци болх беш йолча шераша тешал ду, цо империализма агрессивни политика тIагIертта чакхйоекхаш хиларах из социалистически пачхахьалкхенашта духьаларча зуламеча пропаганда рупор хиларах. Цуна передачаш тIа социалистически содружества мехкий коммунистически болхлойн партей политиках бола тешам боабе гIийрта ца Iеш, историе фальсификаци ю, шоай мехкула харцдарах дуцц тIехьарча хана социалистически мехкашна даьхача толамех, цар лоархIам лохбе гIерт.

ХIанз укх сахьате къаьстта теркам тIаухийт кагирхошта юкъе еча пропаганда. «ПаргIата Европа» яхача радиостанцерча ховрк могарш де гIерташ бараша геттара чIоагIа хестаду капитала дуне, малхбузехьара демократия, вахара образ, кагирхошта лаьрхIа йола передачаш рекламацен музыкацен чIоагIа «хьаьн» а еш.

Радиодиверсантий «хор» цахаддаш кердайоах керда «оазаш» тIа а етташ. Тахан Чехословакена хIара денна еш йола передачаш еш я, масала, «Америка оаз», «Немций талгIе», «Дойчландфунк», «Би-Би-Си», хIаьта иштта Канада, Франце, Итале, Ватикана, Испане, Португале, Люксембурга радиостанцеша.

ФУЙ «ПОЧТОВИ ПРОЕКТ» ЯХАР

1982 шера март бетта Борнхольм яхача датски гIайрен тIара Польша йолча вагIорахьа дIалхийтар итт эзар совгIа фега леха шар. Цар гондолашта чу яр хальа Iаьдала духьале ел, саботаж леладелга, кьайлагIа зуламе литература арахецилга, из доаркаделта вIаштIехьа мишта доаккхаргда ишаш дувцаш йола инструкцеш тIахнина листовкаш.

Из масштабни диверсионни операци-м яцар антикоммунистически центрий арсенале керда хIама да ала йиш йолаш. «Мобидик» яхина колош цIи а йолаш йола цу тайпара вкиш е болабеннабар Чехословакенен социализма кхьча мехкаштеш духьала 1956 шерре а. Малхбузе цу хаиа дувцаш дар, уж шараш атмосфера лаккхеьвга тIоалаш тахна лаьрхIа йола яхаш. Цхьабакъда, каста гучадьлар, царех шпионажни психологически тIемаш пайда ийбеш хилар. США налогаш телархий чотагIа бахаш йолча оалаш буьцарий арсенале я цхьахьха а форма—«почтови проект».

Из операци чакхйоаккхаш хилар хьалхагIа «ПаргIатача Европа» пресс-отдел. Цун декхар дар политически информаци «паргIатача духьнена» хетараш Малхбоален Европерча газеташ а книжкаш а дешарашка маьогга дукхагIа вIашкачийтар. Низ IотIкъама иIала латтача халкъий интеллектуальни политически уйлаш совсаргйола хIама дар...».

«Почтови проектанна» дувзаденна балхаш де йолалелар ши бIаь гаргга «коммунизм йовзара» йола американски институт, малхбузгермански «малхбоален институтеш», эмигрантий издательстваш.

МалагIа дар проекта маIан? Керттерча даькъе телефонни справочникаш тIара хьанийдаьча Чехословацки предприятий, учреждений, къаьст-къаьстача граждании адресех дIаухийтар бандеролеш, тайп-тайпара болча социализма «критикийн» «реформаторийн» брошюрай, статьяй чулоацам тIабола йоазош. ТIеххьарча шераша дукха яхийта доладьд, масала, Словаке динах дола литература. Из хьакхухьийтарий адресаш — ФРГ, Итали, США, кхьметтел Австрали а.

Къаьстта хьнийр айдевна леладу из гIулакх эмигрантий изданеша. Цар йоаркаю Малхбузе социалистически вахарах йола бIеха паскильш. Иштта, цар доаркадеча социалистически Чехословакех долча дукхача харцдараша духьхал цецвоаккхарга тха мехка латта хьал мишта ца ховш вола саг, амма тхо, ЧССР граждамаш-м дел цар дувцарех.

Дукха за йоаццаш «бележальлар» «Словак в Америке» яхача реакционни журнала тIа геттара дукха язду Ян Братиславски ва ше яхаш вар. Цо язъь статьяр «Ца дойташ кIалхара даха тхо!» аьнна корта а болаш. Американерча журнал дешараша уж геттара корзагIбоахаш дувцар цу тIа Словаке моцал я йола, цига баха нах «хьунагIара кхухьаш доаш кIаленускалаш мара дац хIама доаш а бола» яхаш. Е укх тайпара кердалар: автомобилаш эца йиш йоацаш ба Чехословакера къахьегамхой. Геттара бIаргех хий Iоухийт автора «шоаш болх беш болча моттигашка кхача кхаь сахьата гIаш аха безача бада боаккача болхлоех» къахеташ.

Фу аргда цу тайпарча авторга? Автомобилаш дукха хиларо экологически проблемаш оттаьй ЧССР хьалханика аргда цуига? Е хьунагIа шоай са мукъаданкха а дегIацара сов йола дозал дIадаккха а уж ухаш хиларах дувцаргда цуна?

Бохкхалдаран ахьача, тха мехха ваха моллагIа саг ведарголлаш ма дий дувцараш. Цхьабакъда, социализман моастагIалах бизза [illegible] мутI, духхал ахь дайна ю дезинформаци, хIара а цхьабола малхбузехьара обывателаш теш цар дувцарел. Из ноахьа да.

Идеологически диверсей форман дукха а. Иштта, тIехьхарча цIахь шераш ах нерен ФРГ уха дукхагIа бола туристаш тIехбувлача Малхбузен Чехе доазон тIарча таможнешка гучаваьннав социализмана духьалара кепа йоазош, уж кегадетта приспособленеш, магнитофонни кассеташ, кинофильмаш, психологически тIема эша ихыйола средстваш ЧССР чуда гIийрта 3700 совгIа саг. Цу тайпара дола «совгIаташ» а дахьаш аха гIерташ ба тхьнига цхьабола австрийски журналистеш а. ДукхагIа долча даькъе духь-дуьхьача ЦРУ кхоабаш йолча эмигрантски центраша бувзаваш долаш хул цу тайпара бола контрбандисташ.

БАКЪДОЛЧУННА ЮКЪЕХЬОАРЧАДАЬ ХАРЦДАР

1982 шера президента Рейгана кулг яздаьд «Бакъдолчун проектана». Из кхоачашъяре тIадерзадаьча бахаишта юкъе хьинаре дакъа лоцаш я «Америка оаз» «ПаргIата Европен» яха радиостанцеш.

Карарча шера бIаьсти дей эггара црагIа Iоттараш е болабеннаб буржуазни историкаш, теоретикаш, эмигрантски «публицисташ» ЧССР вахаре боккхача лоархIамеча событешта — Словацки къаьман восстане 40 шу диларан чехашен словакашен къамаш мукъадахара доттабаь къосам котаЛоца чакхбаьнна а Советски Эскаро Чехословаки мукъальккха а 40 шу диларан. Цар харцдараш дувцача статьяшен тохкамашен телхаю исторически факташ, ма хулла лохбе гIерт Словацки яьман восстанена Советски Iаьдало даьча гIон, Чехословаки фашизмана кIалхарйоаккхача Советски Эскаро лаьцача даькъа лоархIам. Малхбузехьарча реакционни католически гIоазараша шоашта де мел могарду, хьалха словацки пачхьалкхе оалаш хиннача президент а, клерикальни фашизма идеологех цаI а хинна, тIема зуламхо а лаьрхIа вайна теологе профессор Иосеф Тисо шейхех сег хинна хилар бакъде гIерташ. Амма Словакена дагадоагIа, восстани цIеца тоIайнча цо торжественни лаьмашаш дайта, дукха нах бовбаьча фашисташта цо ший кулгашца совгIаташ тийнна. Тисо зуламагIа йоагаьяй 60 юрт, 30 эзар словак концлагере чувеллав, 120 эзар саг вахийтав нацигIа Германе болх бе. ХIанзд а ца ховш, из дицденнад сутаьйи а ювхаш болча антикоммунисташта.

Имперски пропаганда министерства шеф хиннача Геббельса яьхад: «Гаьзви камера чу цкъа воллаш чувоалаургвоац вахча массехк бIаь саг мара, дика вIаштIехьдаьхача харцдарашца тувбабе йиш я миллионаш бола нах». Практика хьахьанккача бессе, Геббельса хьехам хьанийца леладаш я социалистически доттагIаллен мехкашта духьаларча психологически тIема цхьанкха а средстваш дегаза хеташ йоаца Рейгана администраци.

Штефан ДАШКО,
КПЧ ЦК «Живот страны» яхача журнала керттерча редактора заместитель.
Братислава.

Социализма мехкашка

ФУД КХОМ БАРО ЛУР

БЕРЛИН (АПН). ТIехьарча кхаь шера 13 процент совгIа кIезигбеннаб ГДР промышленни предприятеша буа электроэнерги. Из да IIаьххача хана лаьрхIа йола доагор, бийдал, электроэнерги кхобара целевой программа кхоачашъярах хьахиннарех цаI. Из дуденнад технологически процессашка хьахиннача йоахала отходех шерра пайда ийбар бахьан долаш. Масала, Цвиккаурча автомобильни заводе пайда ийцача паратен «дIайнхоссаш йолча» йоахалген дIоахдайтад производственни гIулакхашта эшаш дола хий. Цо йиш хулийт шера 50 [illegible] киловатт-сахьат электроэнерги, е 14 эзар марки кходе.

ЛаьрхIа да карара шу чакхдалале республика предприятешка шоалагIа юкъебоалабеча йоахала энергех пайда ийбара лаьрххIа йола оборудования уттае. Кхоина хьонкам 16 процентага кхоачаш лакхлургба.

ГIО ДУ РОБОТАША

ПРАГА (ОРБИС-АПН). Ерригача пачхалкъален целевой программага 1990 шу долалуш Чехословаке предприятешка «къахьегаш» хургья кхо эзар роботи манипулятори. Цо йиш хулийтаргья кхача участка болх бе башка совгIа эшашагIа воашаш итт эзар квалифицированни болхло мукъабаккха. Роботнаш яр бахьан долаш къахьегама оасарле лакхлургья 200 — 400 процент.

Шерра юкъейоалалай роботаш, масала, автомобильни промышленносте, цар торо хулийт шер-шера итташ миллионаш кронаш хьоде. Шишу да «Электро-Прага» яхача электромашиностроительни заводи ротораш хьаеча автоматически тана тIа болх беш манипулятораш йола. Дукххал цхьан тана тIа хIаьтта уж 12 да заводе, уж дIаэттай 36 болхлочун метта. Уж чуйоаларо шу экономически эффект йиь миллион кронага кхоач шера.

ХьатIайоагIача пятилетке (1986 — 1990 шераш) 35 эзар единицага кхоачаргья Чехословаке предприятешкара промышленни роботаш манипулятораш.

ДЕГIАУХАЧА МЕХКАШЦА ЦХЬАЙНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАР

ВАРШАВА (АПН-ПАП). Полшана боккхача лоархIаме хет дегIаухача мехкашца цхьана гIулакхаш леладар, хIаьта дунен халкъашта юкъерча организацешка цар деха а доагIаш дIадехараш хьал а лоац, аьнна зайлени йир ПНР кхьча мехкашцарча гIулакхий министра заместитела Э. Куча ПНР сейма кхьча мехкашцарча гIулакхашта йолча комиссе заседане.

Дукххача гIулакхашка диллача дIахо йодача хана а дегIаухача мехкий интенсивни партнер хургья Польша, аьлар Э. Куча. Политически аспекте вIаши гарта уза тхо дерригача дунен тIа кхерамален машари Iалашбе а колониальни системах юхедисараш дIадаха а гIерташ хиларо. ВIаши дегIаухувл тхо [illegible] мукъаьдахара болалица барт хиларо а. Йолаш я торговни хувийний традиционни модела — импорт еча бийдалах польски товараш телар—метта партнерий экономически тароваш теркал а еш йола экономически контактий керда формаш юкъенкхувлара тароваш. ТIеххьарча хана дика тоаденнад Польша Индецара, Индонезецара, Таиландацара, Аргентинацара, Бразилецара, Колумбецара, Иранацара, Мексикацара, Ливецара, Иракацара. Нигерецара гIулакхаш.

IИЛМАНА КАРАГIДАЬННАРАШ— ПРОИЗВОДСТВАНА

СОФИЯ (АПН). Прогрессивни технологий хьаяр, проекташ уттаяр, биологически вIеньара гIирсаш хьалдар да Пловдиво яхача болгарски городерча «Биотехника» яхача кердача производственни объединене декхар. Цунна чуйоагIа Iилманапроизводственна, машиностроительни, химически предприятеш. «Биотехника» дола белхаша воаккъостал дерда Iилмана карагIдийнна эггара кердагIдараш сиха производствана юкъедаха.

ТРАНСПОРТ ЯЛАРЕ-М...

Грозненски консервни завода коллектив дика лоархIаю укх шера шийна хьалхашка оттадаьча декхарех. Из хьахьокхаш да, цар балха тIа доаха толамаш. Масала, товарни продукци арахецара цхьайтта бетта план 103,4 процент кхоачашъый, арахIица продукци маьхала кхара план — 105,1 процент.

Арахеца продукци дика ю. Из иштта ца хилча тикашка дукха латти а ца латтийташ дIайиергьяцар тайп - тайпара компоташ, повидло, сокаш, яшаехна помидораш, нарсаш.

Тахан Грозненски консервни заводера башабехка кхораш, Iажаш, помидораш, нарсаш дIаух, уж вIалла ца кхеча районашка: Гаьнарча Къулбаседе, СиберегIе.

Еррига тароиш оарцагIьха карарча шера план ханал хьалха кхоачашъе лерхI завода коллективо. Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча транспортаца дувзадена цхьацца кхоачамбоацараш нийслу завода. Укхаза болх беш волча нийс бIаь гаргга сагах дукхагIбараш Грозненна гаьна йоаццаш ядача юрташкара хьаухаш ба. Ховш ма дий, уж шоай хаиналхьа балха хьаккхувла а, йисте баьлча дIаккхувла а беза. Бакъда, цхьайолча хана болхлой хьабоалабе автобусаш ца йолхаш ши ди а доаккх. Масала, 10 декабре Шалажера 22 болхло балха хьа ца воагIаш висар автобус бахьан долаш. Иштта балхара ха йисте яьлча, проходной наIар тIа латташ шиккхо сахьат доаккх болхлоша цIабига автобусаш йоацаш. Дерригнена бехке я «Чечингконсервпром» АТХ-а. Тайп - тайпара дозал дола моахьаш кхухьача транспортах тийша а ба завода болх, цкъа - дале, сезонах кхаьчна-ра помидораш, нарсаш, кабуц, морковка заводе хьакхахьа езаш хул. ШоалагIа-дале, кийча продукци йоагIача дIакхахьа еза.

Машинашца предприяти Iалашъе декхарийла йолча «Чечингплодоовощхоз» АТХ дизза из гIулакх кхоачашде вIаштIехьдалац. ХIара денна завода заявката хьежжа, итт е пхийтта машина хьожае езаш я АТХа. Бакъда, цигара эггара дукхагIа яйташ хилча а пхиъ е ялх машина мара яйтац.

М. БАРАХОЕВ.

Мотт кхоаба телефон

Телефон... Ма дика хІама я меттахь из. Фордал дехьа вахача сагаца а къамел де йиш я хьай цІенга зарталше кулгкІале телефон хилча.

Хьахьайю аз сайна хьалхашка леттана телефона трубка. Іиннад ялац цуига. «Біарг хилар, даьра хилар біарг-м», — дагадехар сона. Иштта хул тІехдаьккха лестадеча хІамана. Трубка дІаехкарах-хьеххарез, аппарат тІехІантІамарах мотт дІалаьца саг санна мара оаз йоагІаш яцар телефон. ХІинз фу дергда?

«08» дІатехача бездме хоза оаз йолча йоІо дукха ца товш из товергхиларах тешавир со. ШоллагІча дийнахьа сомевоаллаше телефона тІеавахар. Лерге енача трубка чура юха а Іиннад яацар. Укхо мотт бесте ца туганш зуваза хургба-кх Грознарча телефонни станце ремонт еча централизованни бюро болхлой, аьлар аз сайца. Итт ди даьлар. Дадала цун, ма эгІазенгар со истола тІа леттача пластмассови цу кІопилго. Сона хецар айса цунна фу дергда. ТІехьаьІа дІатаьхкача из муньагІа безне е хиннацар. Бехке бараш товергьац аьнне вас а ца еш, тоаль сапаргІата а ца доалийташ бола ремонтни бюро болхлой хиннабар.

Цу тайпара сагото сайга мара ац мотташ вар со, телефонни станце нийсаллалца. Цига кайра сона садер кІориг е долаш хІамеш долга.

— Телефон ца хилча а, хилча а гІайгІа я, — йоахор Серноводски улицагІа вахача Сийлакь - боккхача Даймехка тІема инвалида К. А. Баранова. Йоацача хана-м яц кхаш дІа ма вагІарий, из цІагІа латтеш а хилча, болх ца беш а хилча воагІалой тоа ца яйташ. Цудукъа уихаза вена со.

Итт дийнахьа эза а латта, боля беш шн ди а делале эздийча несо маьрдах санна мотт кхаба эттар Баранова телефон. Из кеп уеттаеш яр Ленина цІерагІча проспекте вахача К. Б. Ерзандяна цІагІа леттар а, бакъда, из 20 денга дІакхаьчаер. Шин бетта мотт кхаьбачуя тІехьагІа ноябрь бетта шин кІира нихьамаьаь деш а хинна кхоалагІа кІира да Мичурина улицагІа вахача С. Котиева цІагІа латтача телефоно юха е болх ца бу. Уж тайпа масалаш дукха е довладе йиш я.

Абонентни отделе вагар со телефонаша болх ца барех цар фу оал хьажа. Цу отделе боккзагІйолча техника Г. Шевченкос йоах:

— Телефонаш эзай кхаш болча нехах цхьабереш сего тайла лелаш ба.

Из ма дий зони болеш! МалагІа ва саготайла цу тайпара хІама лелоргдар.

Зазака вача, дІа а вака болх беш йоаца телефон дІаезьайтача, тоа ца еш дукха кІена гоаю? ТІахьожам бозцандаь гоаю-кх. Из лелабе безар абонентни отдела техник Н. Сидельникова я.

— Йиллача хана телефон тоаьй а тоаьлц хьийжалц со, — мукІарал ду цо вІалла шек а йоацаш.

Ремонтни бюрос фу дьад, мала даьд хе ду-за сагота саг вац. Цига из гІулакх тоса лелодеш хилара дола телешап децаш ер. Грознески телефонни станце начальника А. Подлегаева шой прием йолча дийнахьа дІаязьый сиха тоае эзаш йола телефонаш. Царех цхьабераш шн ди далале тоае аьнна а эздаьд журнала тІа. Бакъда, уж йоазош даьчуя тІехьагІа дийнагІча дийнахьа царех хІама тоеш бацар ремонтни бюро болхлой.

— Журнал кІанз а зьа кхаьчадец тхога, — йоах ремонта централизованни бюро начальника В. Чабаева.

Цхьаза шоаш лелах, лелалечох шоаш а кхеташ бац телефонни станце болхлой. Цох-м аз тешадергда шо хІанз.

Ситникова улицагІа № 3 йолча цІагІа цхьан подъезде бак А. Бондаренк В. Яворсций. МалагІа бакъи да ца хоеш хийцай цар шинне номераш. Яворске хиннар Бондаренна енией, Бондарева хиннар Яворскана ениай. Из даьр а техническии учета монтер В. Салтыкова. Бакъда, расчетни абонентни отделе вІалла ха а хацар уж хийцалга.

Ленина проспектагІа кхача З. Муталиевай номер аз шера кхоаза хийцай. ВІалла цох хоам а ца беш хийца хиннар тІехьара хуьцачв зама. Телефон саго зьа а товаш, ялаш яьгІай из. «08» луш хиннар цхьа мол ду: «Кастте тоергьяр». Цхьа бутт, шн бутт баьнаб иштта леттаці. Юххера а гучедаьннад номер хийцалга. Кьам, мишта хийцай хоеш саг корванзер.

Иштта дакх гІулакхаш...

С. АРЧАКОВ.

«МИСКА» ЯЬШКАШ

Хьалхара ди... Ара сийрда, хоза я. Къаьгга хьелк малх, иллеш довхаш хьахилгаш да. Цхьабакъда. Ассински консервни завода директора дег тІа бала аттаб. Дошха са дох Руденко Александр Федоровича. ХІьта а цхьаннега а дог хайтац. Иштта я цун овмал. Цхьа моллагІа долча гІулакха гучалалац, корзагІваьнна адац. Цун оамалца керттердар да цхьа хьабе кхаьча моллагІа хІама атта дІа ца хецалга. Хьанна хов, тІехьагІа эшаргдий из?

Масала, тара... Цкъарчоа хІамма а йошар я-кх из! Яьсса яьшкаш е яьсса бешкаш. Сенна эш уж, аьнна, хегадала тарлу. Иштта хетаргда гІулакх ца довзачоа. Цхьабакъда, Александр Федорович гІулакх довзаш ва. Тахан ца эше а кхоана эшаргьа яьшкаш. Цудухьа кхов диазе хьалхетта латт уж. Латтийта, лаар мича дех цар. Кховна план кхоачаптъе, аьнна лакхера ІотІатеІача дІакхайда хьаэца мара ца езаш нийча хургья тара.

Сатем боабеш да цхьаьккха. Бехк хургбий-хьогІ тара сецапрах? Цу уйлаша кІезиг-дукха кер чура «хьазилг» тохадолийт.

ШоллагІа ди... А. гІод тоха-м лоархІабергбац тара шой хатпахьа юхаяхьийталц, яьнна. Нагахьа санна тара йоацаш а вакса Гаьннарча Малхбоалехьа а кхычахьа аз кожпот дІа ца йоахьийте план кхоачаш ца ен юсаргья. ТІаккха из объединенега кхоачаргдац? Оаха план кхоачаш ца йой, поставкай план кхоачаш на еш юсаргья объединени а. Цудухьа хІама аргдац.

«А, яьшкаш дІа-м йохьийтаргьяц. Сел Іовдала дац тхо. Ядийта шоаш лддача. ХІама дергдац. Дехчах яь я уж-м». Иштта яр шоллагІча дийнахьа директора хинна уйлаш.

Іан ди... Іаламах дувцача иллe муьм дагабеха вагІача директора кабинете йІайха я, бакъда, безаме ац ара, шийла, тІаьда я.

ИІайхача вагІаш цІаьхха дагадехар Александр Федоровича:

— Фу хьал да-хьогІ тарага?

Цо хьаьийха тарин участка начальник В. Голубничий ах сахьат дІалалехьа пай хьаотт. Арара дІайхача шІагІа хьачуваьлча Іи хьалгІетт цунна тІера.

— Вай коврча тарах фу хиннад хой хьона?

— Иэ-м... дІаьннай, — аьлар участка начальника.

— Мишта дІаьннай, Іайха фу дувц хой хьона? — эгІазвахар директор.

— Малхон догІоц ца деш хІама дац. Дахча меттел аьшк а талх... къамоьл де дагахьа вар В. Голубничий.

— Сапийта, хьайна ца ховр дувц Іа, — тІачайха къамаьл ходладир хьакимо.

Комиссен ена ди. «Севкавтара» объединенера контролер-инспектора деррига а зийна, техха лаьчо акт. Цу тІа да укх тайнара дешаш: «ЛерттІа доал ца дарах, заводе 73 эзар яьшка пайдана йоацача яьнний..., тІера дІаьлха уж коврa дІаараьхаш, тарин участок хьалйиша латт, цІн ялар кхерам ба».

Иштта итог а йолаш хьадир завода директоро лелаьдаь ловзараш. Паччахьалкхенна доккха зе дир цар. Маьаьхьог из юхаметтаоттаде дезар?

И. ИСЛАМОВ.

Катохаш яр «бертий»

Нагахьа санна Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІча совхоза хаьхочун Авдаев Ахьъяда сурт диллa эггара говзагІча художника дагадехача а хІама хургацар цо леладечох. Цхьан моттиге воагІалуш вац из, сом хьабаьлча хІьата а. Каст-каста цІаахара тІера хул. Ай мичара, ваьсса-м шо дажалда ахиц. ЦІенцара безам совбаларах а сутарал котьяларах а... 1370 килограмм Іажаш Іайра А. Авдаева цІагІа. Уж а малагІаш ба ала оаш — дин-дикагІа, коз-хоагІа бараш. ЦІаьрмата ваьнача Авдаевна яьшкех лур в дукха хийтар. Уж а совхозера лочкъайир. Оалаш ма хиллара, «хьахийна хьаккий даьтта хьекхар».

Цо хьийга «къа» зехьа доаданзар совхоза кулгалхоша. Къоал дика а говза а дерах дий а хац, бакъда, хаьхочоа 300 килограмм Іажеш язбир цар.

Саттийка хила йиш йолаш ба совхола кулгалхой: хІанз сего аргдац цар наьха йоакхо яц...

Нагахьа санна, геттара чам а бенна «Ермоловская» яхача хоа тІара оалхазараш леладеча фабрикерча слесара У. Семаева балка сурт дилла художник велча, дох а хІама хургдацар. КораводгІаргзадар из цунна эшшача минуте, ХІана аьлча, балха хана шой «Жигулеца» из хьажнІаш лечкъаеш хиннав. Цун къоала а ниьк бийххар милице болхлоша. Цу дийнахьа хьажнІий кхай тІа кхаьча хиннав Грознески таксомоторни парка водитель Н. Хасанов а.

Хьункъаш чуэцача догцІена болх бе безаш хиннача Грозненски «Сельхозхими» РПО 58—87 ЧНО «КамАЗа» водителa лаьрхІар хІамилг яккха. 28 августе из хьалаьцар Урус-Мартан юртарча баьцадаараш дохкача тиха юххе. Цун машина кузов хьалйиза хиннай... Шелковской районера «аьрдехьара» яхача харбазех.

Нагахьа санна хІанз художника лойн къуй корабоагІаргба цунна... следственни изоляторе. Цига атта хургда цунна хьаштдолчча оагІорахьа дІа-хьа а берзабеш цар сурташ дакх. Бакъда, безаме доацаш гІулакх да из — халкъа руакъах каеттарий портреташ дехкалга.

Ш. ХУСЕЙНОВ.

Байкало-Амурски никъ буллаш кхага чу саша біаргадайра советски халкъий вежарий доттагІал. Парте тІахьехарагІа ерригача союзни, дукхача автономни республикаша, крайша, областаша, йоккхйча городаша, хьа а еш ахийтар БАМ гІишлош ю организацеш, уж кадраша, техникаца, материалаша Іалаш а еш. Шефаша хьалйир городаши поселкаш. Дукхача нах бахача пункташка йиттайи гІишлошкоша шой тайпара йола шеаш баьхача моттигий колорит.

СУРТА ТІА: БАМ-а столица — Тында. Из хьалъеш ба Москвас бахийтараш.

В. ТАРБАШУКА сурт. ТАСС фотохроника.

Спорт

ГИМНАСТИКА

Нохч - ГІалгІай пачхьалкхен пединститута спортивни зале шин дийнахьа хилар художественни гимнастиках Грознени хьалхие йинзаря пхьалхьга къовсабелар «Урожай» ДСО, ДЮСШ-8, горОНО спортсменаш. Турнир чаккхьлар Е. Гончарова толаш а йолаш. Цун 51,55 балл яр. Цул совгІа многоборьяни юкъейоагІача къаьсттача упражнене — скакалкаца кхуссаларах а цунга кхача могаш саг хилацар. Из а шоллагІчи кхоалагІчи моттигаш яьха В. Хадакова, И. Шарова а кхувш ба ДЮСШ-8. Цар тренер я Н. В. Пименова.

Цу яхьий итогашка а хьежа вІашагІтехай Нохч - ГІалгІайчен команда. ХІана из кийчлуш я Россе къулбехьен зональни къовсамашка. Уж хургда лиьварь бетта город Рязане.

Х. АЛЕКСАНДРОВ.

ЧЕМПИОН БЕЛГАЛВАЬННАВ

Республикански шахматни клубе чакхьаьннай «Урожай» ДСО чемпионат. Эггара хьалха чемпиона цІи яьккхай Шальарча газови служба начальника, хьалхара разряд йолча У. Хутаева.

Финише кхача массехк тур йисача хале а гуш дар котало цунга кхачаргйолга, хІана аьлча, шой деррига ловзарашка дика чакхдоахаш хьавоагІар из. Кердача чемпиона яккха йиш йолча цхьайттанех яьккхай кІс очко.

ШоллагІа моттиг яьккхар Урус - Мартанерча № 1 йолча юкъерча школа хьехархочо Д. Махаева (8,5 очко). КхоалагІа моттиг хьалхара разряд йолча В. Хаджиевга кхаьчар.

Царна кхаьннева а боьхъо еннай хьатІадоегІача шера хургйолча республикански шахматни чемпионате дакъа лаца.

А. ХАИТ.
СССР спорта мастер.

ВОЛЕЙБОЛ

Город Фрунзе чаккхьаьннай хьалхарча лийга «А» класса чуйоагІача маІача наьха командашта юкъера СССР 47-гІа чемпионат. Пхь команда хиннай цига къовсаеннар. Хьалхара моттиг яьккхай Свердловскерча коллективо. ШоллагІа моттиг баккицаша яьккхай. Шой ялх ловзарех шоеаа Фрунзерча командагара мара кот ца яьннача Грознерча «Автомобилиста» кхоалагІа моттиг яьккхай.

АКРОБАТИКА

Спортивни акробатиках йола Белоруссе чемпионат хилар город Бресте. Цига дакъа лаьцача вай мехкахочо А. Шарамковас кхоачаштьяьй СССР спорта мастера норматив.

БАСКЕТБОЛ

Нохч - ГІалгІайчен кубок яккхара турнир чакхьаьннай. Цунна юкъе дакъа лаьцар ялх кхалнаьхен ворхІ маІача наьхен команда.

Кхалнаьха коллективашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Труд» ДСО хьалхарча команда.

МаІача наха юкъе соахьа а санна толаш хилар педагогически института студенташ.

Н. СОКОЛОВА.

Школьни реформа — массане юкъара гІулакх

Хьалхара ког боаккхаш

Реформа дІадехарашка хьежна, бераша хьехилга, царча интернациональни, патриотически, материалистически Іилман лардаш тІа кхетам лулга, къахьегам дукха безаш дешархой хьалхехбелга Іалашдара лаьрхІа гІулакхаш белгалдаьхад тха школа плана тІа. Творчески планаш оттаьй хьехархоша а. Уж кхочаш а еш дІадоладьд оаха тхоай школе реформа декхараш кхоачашделга.

Эггара хьалха саха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар да хІара хьехархочун урока чулоацам тоабелга, хьехам лучa кхыча формашцара цун бузам чІоагІбелга, кердадар Іомадара тІехьара берий безам чІоагІбелга. ХІара предмета хьехархой методически объединенешка лийпад уж деяаш. Эргалъха тоаль керда программаш кІоарга Іомаяй, цар хьалхашка оттаду декхараш дІадоваийтад.

Укхаза теркалдаьд шоаш дІахьийтар дІаэцара йола берий тарешаш тайп-тайпара хилар. Цхьабола дешархой геттара саха дІакхет цкъа дІахьалхадаьккхачох, вожаш дІа ца кхеташ бус. ТІаккха уж дешара тІехьабус. Цудухьа къаьстта теркам беш леладу оаха уж тІехьабисара башаш къерстаддера. Царга хьежжа царна новкъостал дара гІулакх.

ХІара урока чулоацам тоабара беча балха йоккха моттиг дІаэцап тха школе толашагІа болча хьехархой Н. М. Юнусовай, З. Ф. Рязанскай, С. С. Хаматханова, Г. А. Нестеровай, кхычар балха опыт къоначa хьехархошта юкъе дІайоарцаяро.

ДикагІболча хьехархой опыт юкъ хьехархой совешашка, педсовета заседанешка. Цул совгІа, методически объединенешка шоай опытах дувц дикагІболча хьехархоша. Из деррига дІадовзийтачул тІехьагІа «йиллла» урокаш чакхйоах лакха говзал йолча хьехархоша.

Къыдола предметаш Іомадара а бокхха лоархІам болаш да эрсий мотт дика хар. Цудухьа къаьстта тервo еш леладу тха школе юххьанцарча классашка бераша эрсий мотти йоазувa хьехилга. Укхаза лоархІаме да ялх шу даьнна бераш деша хьадахка дезилга а, цар дешара хьалаш цхьадолча даьгъе берий бешамашкарчарех тара хила дезилга а. Юххьанцарча классашка эрсий мотт хьехилга товрaра семинараш чакхьйхай школе. Цох пайда а баьннаб.

Реформа школашта хьалхашка оттадаьча декхараштa юкъе лоархІамерчарех цаІ — дешархошта къахьегама кхетам балар. Из декхар кхоачалдара цхьадола гІуланкхаш чакхдаха доладьд оаха.

Укх шера аьхкий вІашагІъеллай тха школе юххьанцарча классашкара бераша къахьегара лаьрхІа йола кабинет. ДІададоладьл кердача хьалхашка болх бера хьехархой Іомабелга. Царна семинараш ю. Йиллла урокаш чакхйоах.

Дукха да дешархой къахьегга Іомабер духьа школа материально - технически бала чІоагІъоаш де дезараш. Тха базови предприяти я Малгобекски бурув деттача балхий управлене. Цун коллективашара бузззаш шерлуше чІоагІлуш доагІа. Цо доша деннад тха школера мастерскешта керда оборудовани оца, новкъостал ду дешархошта профориентаци луча.

Массе а оагІорахьа дегІаевна саг хьалхехевара тІаберзабаь ба школе дешархошта юкъе беш бола беррига кхетама болх. Юххьанцарча партийни организаце, педколлективо къаьстта чІоагІа йоаихо ю комсомольски организаце болх товбара, школа вахаре цун лоархІам лакхбара, хьалловц къонабарий пайдане болмаш.

Укхаза лоархІаме эц дешархоех, цхьадолча даькъе комсомольцех а, цхьабараш школа вахаре хьинаре дакъа лаца, лерттІа деша ца ловш болга. Ше къаьстта кхетама болх лелабу цу тайпарча дешархошца.

Дика гІулакх да лакхерча классашкарча дешархоша дІадоладьр. Цар лаьрхІад пионерски классашна кружокаш лелае, вІашагІъеллай пресс-центр. ХІара кхаьрача дийнахьа политинформацеш ю школе 10-ча классай дешархоша. Цул совгІа, цар дакъа лоац интернациональни доттагІала а атеистически а клубей балха юкъе.

Иштта мехка тІаийца Кхачан программа кхоачашъеча а дакъа лоацаш хиннаб тха школе 10-ча классай дешархой. М. Горьке цІерагІча совхозе 14 гектар шекара свеклаш лелаьй цар укх шера. ХІара гектара тІара 200 центнер чу а ийцай.

ДІадаьхка лаьрхІад паха хьалха хинна школашта оттаьча программа боарамах дешар Іомадаьза бола дешархой классере классашка дІачубоахкар.

Иштта я юкъарча дешарен профессиональни школа реформа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачаддара тха школе дІаболабельча балха цхьайола оагІонаш. Оаха дика кхетаду из деррига а школа вахар эргадоаккхаш дукхача шерашка чакхбаккха безача боккхача, чоалханеча балха юкъе мара йоацилга, иштта аьлча, цу наькъа тІа хьалхара ког боаккхаш мара тхоаш ца хилар.

С. ЗОСИМ.
Малгобекерча № 20 йолча школа директор.

Керда книжка

«ТІЕХХЬАРЧА РЕЙДАХ ЙОЛА ПОВЕСТЬ»

Вай республике дика йовзаш я дукха ха йоацаш кхелхача Советски Союза Турпала гварде инарал-майора Павел Порфирьевича Брикела цІи.

Укх денош Нохч-ГІалгІай книжни издательствос араийцад це ядаь «ТІеххьарча рейдах йола повесть» яха книжка. Цунна чуйоагІа из повести «Сержант Батталов» яха очерки.

Цу книжкана ше язъьнча дешахьалхе тІа 3-гІча гвардейски кавкорпусе эссар хиннача, хІанз исторически Іилмай доктора, профессора М. А. Варшавчика П. П. Брикелах лаьца язду: «Шин болаш а йоакхо еш вола а воспитатель, кІоарга психолог, салтечун дог довзаш а волча П. П. Брикела, армейски партийно - политически органий новкъосталца кхебора них, кхебора турпалаш. Масала, из вар, берригача мехка вайза а, дерригача эскаре цІи хеза а, сай долаш а вола, 820 фашист хІалакваь Нохч-ГІалгІайченера, шой са деххка майра хиша эІапсаг Советски Союза Турпал Нурадилов Ханпаша «коравар» а. Из вар 1945-ча шера май бетта эттара хьалха шой гвардеренаца Эльба ахача хи тІа кхаьчача турпала лоамарочун, 28-гІча гвардейски кавполка командира Висаитов Мовлада кхехкаш хинна темперамент эттара дикагІа йолча оагІорахьа дІаерзаьр а...»

Шой книжка тІа П. П. Брикела дувц Сийлахь-боккхача Даймехка тІема тІеххьарча операце Советски Эскара бІухоша гойтача турпалча денлахи майралах. Яьду цига дакъа лоацаш хиннача дукхача Нохч - ГІалгІайчен сийдолча къонгех. Царна юкъе ва, вай лаххе цІи яьккха, «Легион чести» яха американски тІема ордена кавалер, гварде полковник Висаитов Мовлад, разведчик Батталов Махьмад, кхыбараш.

Вай книжни издательствос из книжка хетаду Сийлахь-боккхача Котало 40 шу дизара.

В. АБАДИЕВ.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Электрически сетей Грозненски предприяте хьалдех ваьчахьалкхен а частни а сектора берригача абоненташкара 1984 ш. 25 декабрь хьатІехачалетьа электроэнерге деакъерча вІаши юкъерча расчеташка хьежжатен дІа ца луш тІадиса ахча дІачулулгеи. 1984 шера 25 декабрал тІехьагІа хь претензеш дІатІадирзтьы.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 ДЕКАБРЬ

І ПРОГРАММА

ЭНЕРГЕТИКА ДИ

8.00 — «Ха».
8.35 — Энергетика Денга, Іилна - доазийтара фильмаш: «Электрически Россе гу сена», «Атомаш — XXI-ча біЭннорегa беда никъ».
9.05 — «Спортлото». 31-гІа тираж.
9.15 — «Хьуонхьана цІей». Художественни коллективай концерт. Ашхабадера передача.
9.40 — «Дика товараш дукхагІа».
10.10 — «Художникаш дика дувцараш. В. Ватто».
10.45 — «Дезаш шоалаш». Телевизионни журнал.
11.15 — «Новкъост малхяяа гаргалони телевизионни конкурс. Владивостокера передача.
12.00 — «Поэзи... алхарш».
13.00 — Тахан — энергетика ди. Передача дакъа лоацаш ва СССР энергетикай электрификаций министр П. С. Непорожний.
13.30 — «60—50-ча шерашкара музыка...».
14.00 — «МИ» яхаш я вертолеташ». Гиргашаша цхьача конструкторах, альпетлара вертолеташ яьча М. Л. Милех йола телевизионни очерк.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Деррига за безам ба са». Киножурнал.
15.00 — Хоккеях йола дунен халкъашта юкъера кхьаьстала вІашагІкхетар. СССР сборни — Европа сборни. Перерыв йолча хана (15.35) — «Могаш хила безам бале».
17.30 — Мультфильмаш.
18.00 — Политически обозревателя А. А. Бовинсенца хьамаьл.
18.30 — «Дийнача хІамай дунен тІа».
19.35 — Сийлахь - боккхача Котало 40 шу дизарга. «Тешам» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.45 — «Саена яьнначул тІехьагІа», «Электроэшта кхача заводера энергетика Денна хетаь цІейн сайре.
23.25 — «Кердадараш».

ІІ ПРОГРАММА

8.00 — «Іуйранара гимнастика».
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.00 — «Йовт хьаяхалехьа къаьхагІа». КПСС ЦК членах, Социалистически Къахьегама Турпалах, Паччахьалкхен преме лауреатах, Ростовски областерча «Путь Ленина» яхача колхоза хьякимах ... Переверзевах дола телевизионни документальни фильм.
9.50 — Ф. Лист — «Прелюдаш».
10.10 — Украински телевидене студе программа.
12.00 — «Цирка арена тІа».
12.45 — «Путешественникий клуб».
13.45 — «ЛоархІамера гІа». Художественни фильм. 1-гІа сери.
15.15 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени».
15.30 — «ЛоархІамера гІа» яхача фильма 2-гІа сери.
16.45 — «Тахан — энергетика ди».
17.10 — Киножурнал.
17.25 — «Нохч - ГІалгІайчен кира».
17.35 — Телевизионни фильм.
17.50 — «Дега хьехарах». Социалистически Къахьегама Турпалах Саидов Баудинах йола телеочерк (нохчий меттала).
18.00 — Мультфильм.
18.20 — Москва. Консерваторе Йоккха зал. «Хортус музикус» яхача ширача музыка ансамбля концерт (Эстони).
20.00 — «Бийса даьхьаьла хийла шун, бераш!», «Фика приключенеш». Мультфильм (ЧССР). Хьалхара дакъа.
20.20 — Баскетболах йола СССР чемпионат. МаІа нах. ЦСКА — «Жальгирис».
21.00 — «Ха».
21.45 — Лоацаметрах йола телевизионни художественни фильмаш: «Ца доаш нани», «...».
22.35 — «ГІаргІураш». Іилма-доазийтара фильм.

23 ДЕКАБРЬ

І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Дунен халкъий иллеш».
9.05 — «Са дикабараш». Телевизионни документальни фильм.
9.30 — «Гуртом».
10.00 — «Советски Союза гІулакх ду вай».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — Советски лаьттаре вІашагІкхетарш.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Яхаш - теньаш йоІнг ...». Художественни фильм (1944 ш.).
15.15 — «Путешественникий клуб».
16.15 — «Кердадараш».
16.25 — Мультфильмаш.
17.05 — «Шоана, ветеранаш». Концерт.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Дуга ги» яхача телевизионни спектакля премьера. 1-гІаи, 2-гІаи сереш.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Массанешта йола музыка».
23.45 — «Кердадараш».

ІІ ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаоттаІ».
8.20 — «Малахит». Телевизионни документальни фильмаш.
8.50 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий мотта къамаьл».
9.30 — «Джамбула лаьтта» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
10.00 — РСФСР композиторий произведенешцара концерт.
10.45 — Мурмански телевидене студе программа.
11.45 — «Лаьттан, сигален форда тІен».
12.15 — Концерт. Ригера передача.
12.40 — «БІаргашта гушдар — теша хаьдар».
13.40 — Тха корреспонденташа дувц.
14.10 — Э. Шоссон. Оркестрацачa чІоннарга йола поэма.
14.30 — Хьайбаш леладар — ударни фронт. «Довкъараш. Мишта эц царех пайда?». Рейд (гІалгІай меттала).
14.55 — Сийлахь - боккхача Даймехка тІема тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизарга. Самодеятельни художественни кхоллама республикански телевизионни хьахьар.
15.35 — «Безама иллин» яхача фильма-концерта премьера.
16.10 — «Дунен нагиркойн».
16.55 — «Іехача аьнкаччара мьзаза». Телевизионни художественни фильм. 2-гІа сери.
18.00 — «ГІорбьнна советски исполнителаш — Ленински преме лауреаташ». Иллеш оал Елена Образцовас.
18.35 — «По зову долга». СССР МВД Чурча эскарий сверхсрочни служба сержантах В. Барановах.
18.55 — Композитора В. Баснерен поэта М. Матусовскийн авторски сайре.
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!», «Фика приключенеш. 2-гІа дакъа.
20.15 — «Нечерноземьера къахьх». Іилма-доазийтара фильм.
20.30 — «Художникаш дика дувцараш». Молдавски ССР халкъа художник С. Чоклеско.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ТІехкъайна хурист». Лоацаметрах йола телевизионни художественни фильм.

РАДИО

22 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачей программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачей программа (гІалгІай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Атеист» яха радиожурнал (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонах» (эрсий меттала).
11.30 — «Критически талгІе тІа» (гІалгІай меттала).
12.40 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (нохчий меттала).
13.00 — «ГОЭЛРО яхача ленински планага» (нохчий меттала).
15.15 — Энергетика Денна хетаь музыкальни программа (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Іуйренаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Музыкальни мечта» (гІалгІай меттала).

УКВ

17.00 — Стихаши музыкии. Лирически музыкально - литературни концерт.
17.42 — С. Цугаева произведенеш.
18.20 — Энергетика Денна хетадь концерт.

23 ДЕКАБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачей программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачей программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана хоза хета ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — «XX-ча біэшерен ритмаш» яхача циклера передача (эрсий меттала).
15.15 — «Нохчийн гІалгІайн музыка историяцера». Беседа (нохчий меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; белхтохкхана секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорске — 2-88-68.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-88-68.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00336. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5310.